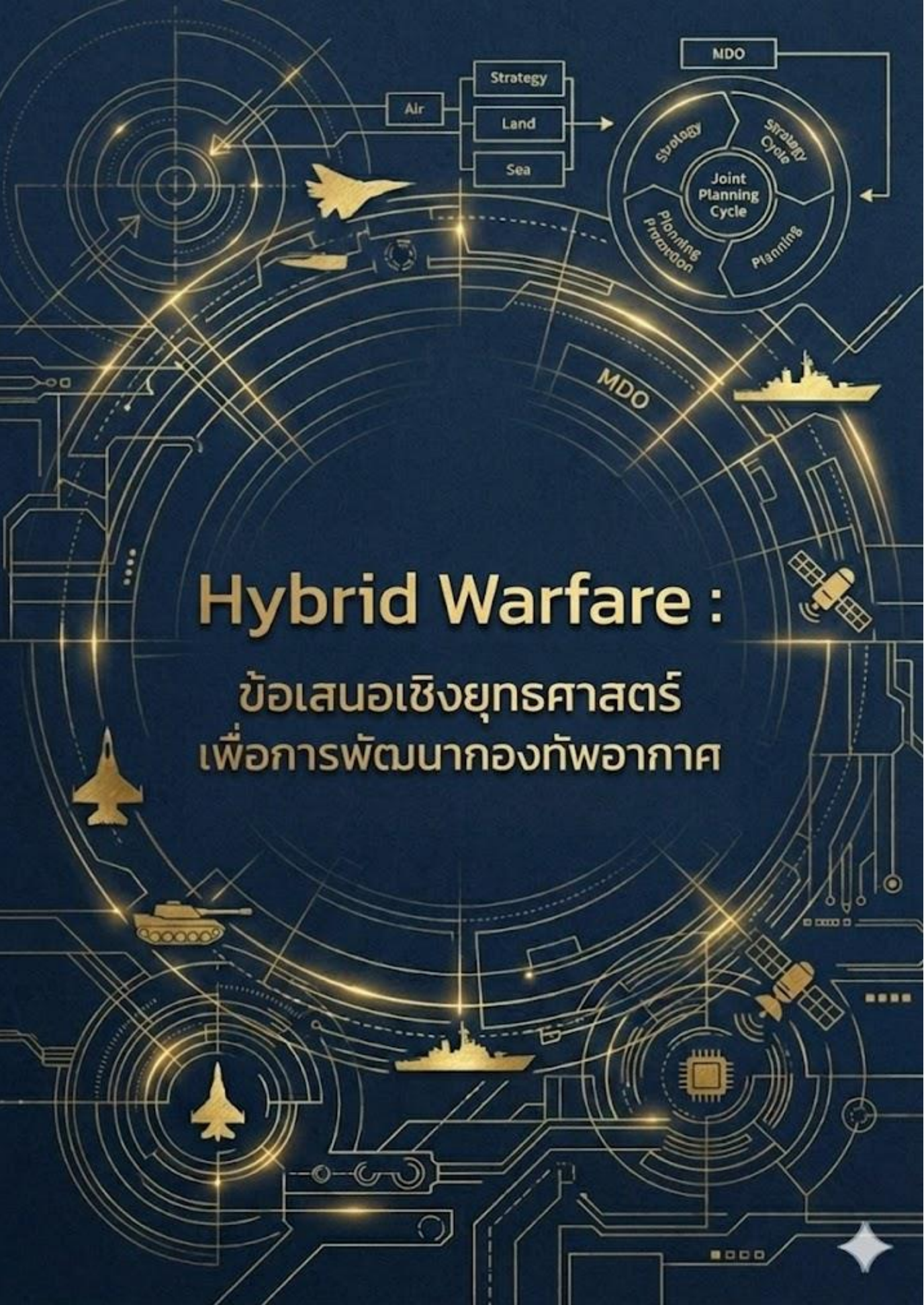

Hybrid Warfare :

ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์
เพื่อการพัฒนากองทัพอากาศ

บทคัดย่อ

เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ :

Hybrid Warfare: ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากองทัพอากาศ

ผู้เรียบเรียง: น.อ.ประเสริฐ ศรีอ่อนดี

สถาบัน: วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนผ่านของภัยคุกคามจากสงครามตามแบบสู่สงครามพันทาง (Hybrid Warfare) และยุทธวิธีพื้นที่สีเทา (Gray Zone Tactics) ตลอดจนประเมินผลกระทบและจุดเปราะบางของกองทัพไทยและกองทัพอากาศ เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการปรับโครงสร้างกำลังรบและหลักสูตรการศึกษาทางทหารระดับสูง ให้สอดคล้องกับพลวัตความมั่นคงในศตวรรษที่ 21 ผ่านการศึกษาเอกสารและวิเคราะห์กรณีศึกษาสมรรถนะระดับโลกและจุดวาบไฟในภูมิภาค

ผลการศึกษาพบว่า ภายใต้การแข่งขันของมหาอำนาจและข้อพิพาทพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ไทย-กัมพูชา กองทัพไทยกำลังเผชิญความเปราะบางทางยุทธศาสตร์ใน 3 มิติ ได้แก่ 1) ข้อจำกัดในการบูรณาการปฏิบัติการร่วมและระบบควบคุม บังคับบัญชา และข่าวกรอง 2) วิกฤตสมการความคุ้มค่า (Cost-Exchange Ratio) ในมิติทางอากาศ จากภัยคุกคามอสมมาตรของฝูงโดรนและการบั่นทอนความพร้อมรบจากการล่าแดนแบบฉับพลัน 3) ภัยคุกคามมิติไซเบอร์ อวกาศ และสงครามข้อมูลข่าวสารที่บ่อนทำลายความชอบธรรม

เพื่อรับมือกับความท้าทายดังกล่าว เอกสารฉบับนี้ นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ยกระดับการเตรียมสนามรบด้านการข่าวระดับยุทธการ ให้ครอบคลุมมิติไซเบอร์และข้อมูลข่าวสาร 2) ปรับโครงสร้างกำลังรบสู่ความได้เปรียบแบบอสมมาตร ผสานหลักนิยมการกระจายกำลังรบ 3) พัฒนาปฏิบัติการหลายมิติ การก้าวข้ามจากระบบ

การรบที่ทำงานซ้ำ ลำดับชั้นเยอะ และเปราะบาง (ขาดจุดเดียวพึ่งทั้งหมด) ไปสู่ระบบการ
สร้างโครงข่ายการรบอัจฉริยะที่ทุกส่วนเชื่อมโยงถึงกัน มีความยืดหยุ่นสูง ทนทานต่อการถูก
โจมตี และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำที่สุดครับ และ 4)
ปฏิรูปการศึกษาทางทหาร **ยกระดับหลักสูตรการทัพอากาศในอนาคต** เพื่อมุ่งสร้าง
ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศในอนาคต ที่มีวิสัยทัศน์ บริหารความคลุมเครือได้ และ
สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือแห่งอำนาจรัฐ เพื่อธำรงไว้ซึ่งคุณภาพความมั่นคงของชาติ
อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: สงครามพันทาง, ยุทธวิธีพื้นที่สีเทา, หลักนิยมการกระจายกำลังรบ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary)

เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นภายใต้เจตนารมณ์ในการเตรียมความพร้อมให้กับกองทัพอากาศ ท่ามกลางจุดเปลี่ยนผ่านที่สำคัญที่สุดของศตวรรษที่ 21 ภูมิทัศน์ความมั่นคงโลกได้ก้าวล่วงพ้นยุคสงครามตามแบบ เข้าสู่สมรภูมิ "สงครามพันทาง" (Hybrid Warfare) อย่างสมบูรณ์ ภัยคุกคามมิได้จำกัดอยู่เพียงอำนาจการยิงทางกายภาพ แต่ได้ผนวกเอามิติไซเบอร์ อวกาศ ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร และยุทธวิธี "นิติสงคราม" (Lawfare) เข้าด้วยกันอย่างซับซ้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพลวัตการแข่งขันของมหาอำนาจ และจุดวาทะไฟในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล ซึ่งกำลังโอบล้อมและส่งผลกระทบโดยตรงต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของชาติ

การประเมินสถานะแวดล้อมและจุดเปราะบาง

จากการถอดบทเรียนเชิงลึกจากสมรภูมิความขัดแย้งทั่วโลก ผนวกกับการวิเคราะห์พลวัตของยุทธวิธีพื้นที่สี่เท่าที่กำลังคุกคามในภูมิภาค ได้ชี้ให้เห็นถึง "ความเปราะบางทางยุทธศาสตร์" อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หากสถาปัตยกรรมความมั่นคงและกองทัพยังคงยึดติดกับกระบวนทัศน์การทำสงครามตามแบบเดิม มิติทางอากาศซึ่งทำหน้าที่เป็นด่านหน้าที่มีความรวดเร็วและเป็นจุดศูนย์จุดที่อ่อนไหวที่สุดของชาติ กำลังเผชิญกับวิกฤตสมการความคุ้มค่า อย่างรุนแรง จากความท้าทายของภัยคุกคามแบบอสมมาตร

ตัวอย่างที่ประจักษ์ชัดคือ การคุกคามจากฝูงอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็ก (Drone Swarms) ที่มีต้นทุนต่ำแต่สามารถเจาะระบบป้องกันและสร้างความเสียหายต่อโครงสร้างพื้นฐานมูลค่ามหาศาลได้ รวมถึงยุทธวิธีส่งอากาศยานหรือโดรนล่าแดนแบบฉับพลันอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเหนื่อยล้าและบั่นทอนความพร้อมรบของนักบินและอากาศยานรบหลัก (War of Attrition) ตลอดจนข้อจำกัดที่เป็นปัญหาคอขวดสำคัญ นั่นคือความล่าช้าในการบูรณาการระบบการควบคุม บังคับบัญชา คอมพิวเตอร์ และข่าวกรอง (C5ISR) ข้ามเหล่า

ทัพในรูปแบบการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) ซึ่งความแตกแยกของเครือข่ายข้อมูลนี้ อาจส่งผลกระทบโดยตรงทำให้วงจรการตัดสินใจ (OODA Loop) ของผู้บังคับบัญชาระดับสูงเกิดความล่าช้า คลาดเคลื่อน และสูญเสียความได้เปรียบในการตอบโต้ข้อขัดแย้งในยามวิกฤตได้อย่างทันท่วงที

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนากองทัพอากาศ

เพื่ออุดช่องโหว่และสถาปนาความได้เปรียบในสนามรบ เอกสารฉบับนี้ได้นำเสนอ "พิมพ์เขียว" ทางยุทธศาสตร์ 4 ประการ ได้แก่:

1. **การยกระดับข่าวกรองทางยุทธศาสตร์:** ขยายขีดความสามารถของการเตรียมสนามรบด้านการข่าวระดับยุทธการ (JIPOE) ให้ครอบคลุมการวิเคราะห์มิติไซเบอร์และปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารแบบเรียลไทม์ เพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning)
2. **การสร้างความได้เปรียบแบบอสมมาตร:** ปรับโครงสร้างกำลังรบโดยเพิ่มสัดส่วนอากาศยานรบไร้คนขับ (UCAV) และระบบต่อต้านโดรน (C-UAS) ควบคู่กับการนำหลักนิยมการกระจายกำลังรบ (Agile Combat Employment - ACE) มาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มความอยู่รอดของฐานบินทางยุทธศาสตร์
3. **การสถาปนาสถาปัตยกรรมการรบหลายมิติ:** พัฒนาระบบเครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network-Centric Warfare) เพื่อเปลี่ยนผ่านจากการทำงานเป็นลำดับขั้นตอนซึ่งล่าช้า สู่การทำงานเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงมิติทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ เข้าด้วยกันอย่างยืดหยุ่นและทนทานต่อการรบกวนสัญญาณ
4. **การปฏิรูปการศึกษาทางทหาร:** ผลักดัน "Roadmap : การยกระดับหลักสูตรการทัพอากาศในอนาคต" เพื่อหล่อหลอมกระบวนการคิดและ

สร้าง "ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศในอนาคต" ที่มีวิสัยทัศน์รอบด้าน สามารถบริหารจัดการความคลุมเครือ และบูรณาการเครื่องมือแห่งอำนาจรัฐ (DIME) ได้อย่างทรงประสิทธิภาพ

บทสรุป

วิทยาลัยการทัพอากาศ (วทอ.) ในฐานะสถาบันการศึกษาทางทหารระดับสูงสุด มีหน้าที่สำคัญยิ่งในการเป็น "คลังสมอง" (Think Tank) ทางยุทธศาสตร์ เอกสารฉบับนี้มิใช่เพียงข้อเสนอแนะทางวิชาการ แต่คือ "เสียงเพรียกแห่งความตระหนักรู้" (Wake-up Call) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนผ่านองค์กรอย่างเป็นรูปธรรม เพราะอาวุธที่ทรงอำนาจที่สุดของกองทัพอากาศในยุคสงครามพันทาง มิใช่อากาศยานที่ล้ำสมัยที่สุด หากแต่เป็น **สติปัญญา กระบวนการคิด และวิสัยทัศน์ของผู้นำ** ที่จะนำพากองทัพอากาศให้ก้าวล้ำหน้าภัยคุกคาม และพิทักษ์รักษาสถาปนาผลประโยชน์ของชาติอย่างยั่งยืนสืบไป

คำนำ

เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นท่ามกลางจุดเปลี่ยนผ่านที่สำคัญที่สุดแห่งศตวรรษที่ 21 เมื่อภูมิทัศน์ความมั่นคงโลกและภูมิภาคได้ก้าวล่วงพ้นกระบวนทัศน์ของ "สงครามตามแบบ" (Conventional Warfare) เข้าสู่ภาวะ "สงครามพันทาง" (Hybrid Warfare) อย่างเต็มรูปแบบ ภัยคุกคามในปัจจุบันได้หลายเส้นแบ่งระหว่างยามสงบและยามสงคราม ขยายขอบเขตจากการปะทะด้วยกำลังอาวุธตามประเพณี ไปสู่การใช้ยุทธวิธีพื้นที่สีเทา (Gray Zone Tactics) ที่ทวีความรุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้นผ่านความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ผสมกับการใช้นิติสงคราม (Lawfare) สงครามข้อมูลข่าวสาร (Information Warfare) และการคุกคามข้ามมิติที่ประสานเอาอำนาจกำลังรบทั้งในมิติทางอากาศ ไซเบอร์ และอวกาศเข้าด้วยกันอย่างแยกไม่ออก สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่เต็มไปด้วยความคลุมเครือและผันผวนนี้ บังคับให้สถาปัตยกรรมความมั่นคงของชาติ ต้องได้รับการทบทวนอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "กองทัพอากาศ" ซึ่งเปรียบเสมือนด่านหน้า โล่ป้องกัน และหอกทะลวงพันทางยุทธศาสตร์ที่มีความรวดเร็วที่สุด ต้องเผชิญกับบททดสอบที่รุนแรงและซับซ้อนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนในหน้าประวัติศาสตร์

เนื้อหาภายในเอกสารเล่มนี้ จึงมุ่งเน้นการถอดบทเรียนจากสมรภูมิความขัดแย้งทั่วโลกที่เพิ่งอุบัติขึ้น ตลอดจนการวิเคราะห์พลวัตทางภูมิรัฐศาสตร์และการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชีย เพื่อนำมาเป็น "กระจกสะท้อน" ให้เห็นถึงจุดเปราะบาง (Vulnerabilities) ที่แท้จริงของกองทัพไทยและกองทัพอากาศ โดยเจาะลึกถึงข้อจำกัดในการบูรณาการระบบควบคุม บังคับบัญชา และข่าวกรอง (C5ISR) ให้เป็นภาพสถานการณ์เดียวกัน วิกฤตสมการความคุ้มค่า (Cost-Exchange Ratio) จากการคุกคามของระบบอากาศยานไร้คนขับราคาถูก และความท้าทายในการปฏิบัติการร่วมข้ามมิติ (Multi-Domain Operations) ที่กำลังบั่นทอนขีดความสามารถเดิม พร้อมกันนี้ ผู้จัดทำได้นำเสนอข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์แบบองค์รวม และ "Roadmap : การยกระดับหลักสูตรการทัพอากาศในอนาคต" เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมในการปรับโครงสร้างกำลังรบ

พัฒนาหลักนิยมให้มีความยืดหยุ่น และปฏิรูประบบการศึกษาทางทหารอย่างถอนรากถอนโคน อันจะนำไปสู่เป้าหมายสูงสุดคือการสร้าง "ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศในอนาคต" ที่เปี่ยมด้วยวิสัยทัศน์ ความกล้าหาญทางจริยธรรม และขีดความสามารถในการนำทัพท่ามกลางความไม่แน่นอน

ณ โอกาสนี้ ผู้จัดทำต้องขอขอบคุณ พล.อ.ท.ยุทธศักดิ์ พูลสุวรรณ (จก.ยศ.ทอ.), พล.อ.ต.ประภาส เอี่ยมโมฬี (ผบ.วทอ.ยศ.ทอ.), พล.อ.ต. ดร.นภัทร์ แก้วนาถ (ที่ปรึกษา) ตลอดจนผู้ให้การสนับสนุนทุกท่าน ทั้งนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ฉบับนี้ จะไม่ได้เป็นเพียงบทวิเคราะห์ทางวิชาการ แต่จะเปรียบเสมือน "เสียงเพรียกแห่งความตระหนักรู้" (Wake-up Call) ที่ช่วยกระตุ้นและจุดประกายความคิดทางยุทธศาสตร์ให้กับทุกองคาพยพของกองทัพ และเป็นส่วนหนึ่งในฟันเฟืองสำคัญที่จะขับเคลื่อนกองทัพอากาศไทย ให้กล้าก้าวข้ามขีดจำกัดทางความคิดที่เคยทำมา ก้าวล้ำหน้าภัยคุกคามที่ไร้รูปแบบ และธำรงไว้ซึ่งอำนาจกำลังรบทางอากาศที่เข้มแข็ง ปราศเปรื่อง เพื่อเป็นหลักประกันความมั่นคงและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติสืบไป

น.อ.ประเสริฐ ศรีอ่อนดี

กุมภาพันธ์ 2569

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ค
คำนำ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 พลวัตความมั่นคงและวิวัฒนาการของสงคราม.....	1
บทที่ 2 องค์ประกอบและกลไกการทำงานของ Hybrid Warfare.....	9
2.1 กรอบแนวคิดและนิยามเชิงยุทธศาสตร์	9
2.2 พื้นที่สีเทา (Gray Zone Operations)	10
2.3 มิติการขับเคลื่อน Hybrid Warfare	11
บทที่ 3 บทเรียนทางยุทธศาสตร์จากสมรภูมิโลก.....	15
3.1 สงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf War, 1991)	15
3.2 สงครามกลางเมืองเยเมน (2014-ปัจจุบัน)	17
3.3 ความขัดแย้งอิสราเอล-ฮามาส (2023-ปัจจุบัน)	19
3.4 สงครามรัสเซีย-ยูเครน (2022-ปัจจุบัน)	21
บทที่ 4 ภูมิรัฐศาสตร์ การแข่งขันของมหาอำนาจ และจุดวาบไฟในเอเชีย	27

4.1 การแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ สหรัฐฯ-จีน (Great Power Competition)	27
4.2 บทเรียนความขัดแย้งในภูมิภาค (Regional Gray Zone Tactics)	29
4.3 กรณีศึกษาพื้นที่ทับซ้อนและความขัดแย้งไทย-กัมพูชา	31
บทที่ 5 ผลกระทบและความท้าทายต่อขีดความสามารถของกองทัพ	37
5.1 ข้อจำกัดของการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) ในกองทัพไทย.....	37
5.2 ความเปราะบางในมิติทางอากาศ (Air Domain Vulnerabilities)	39
5.3 ความท้าทายในมิติไซเบอร์ อวกาศ และข้อมูลข่าวสาร	41
บทที่ 6 ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากองทัพอากาศ	44
6.1 การพัฒนาระบบการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์	44
6.2 การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์	45
6.3 การบูรณาการปฏิบัติการหลายมิติ	47
6.4 การปฏิรูปนิเวศการศึกษาทางทหาร (Military Educational Ecosystem Transformation for Joint Operations)	48
บทที่ 7 บทสรุปและก้าวต่อไป	52
7.1 ดุลยภาพความมั่นคงแห่งชาติ และบทบาทของกองทัพไทยและกองทัพอากาศ ..	52
7.2 วิสัยทัศน์การนำทัพในยุค Hybrid Warfare	54
7.3 บทสรุป	55
บรรณานุกรม	57
ประวัติผู้เขียน	60

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบรูปแบบการสงคราม.....	8
---	---

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1: การเคลื่อนไหวของทหารราบในวันที่ 24 - 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในปฏิบัติการพายุทะเลทราย	16
ภาพที่ 2: กลุ่มนักรบญูตี	18
ภาพที่ 3: กลุ่มฮามาสเปิดฉากโจมตีอิสราเอล.....	21
ภาพที่ 4: สงครามรัสเซีย-ยูเครน.....	22
ภาพที่ 5: การใช้โดรนตรวจจับความเคลื่อนไหวของศัตรูในแนวหน้า	25
ภาพที่ 6: ความเปราะบางในมิติทางอากาศ	40
ภาพที่ 7: ความท้าทายในมิติไซเบอร์ อวกาศ และข้อมูลข่าวสาร	42
ภาพที่ 8: การยกระดับระบบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์	46
ภาพที่ 9: การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์	47
ภาพที่ 10: การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์	49
ภาพที่ 11: การปฏิรูปนิเวศการศึกษาทางทหาร	51

บทที่ 1

พลวัตความมั่นคงและวิวัฒนาการของสงคราม

ท่ามกลางพลวัตแห่งความมั่นคงในศตวรรษที่ 21 ภัยคุกคามไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการปะทะด้วยกำลังรบตามแบบ แต่วิวัฒนาการสู่ความซับซ้อนไร้รูปแบบ การทำความเข้าใจ "Hybrid Warfare: สงครามพันทาง" ซึ่งเป็นแกนกลางของความท้าทายใหม่ จึงต้องเริ่มต้นจากการทบทวนรากฐานรูปแบบการทำสงครามตั้งแต่อดีตจนถึงยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยใช้มุมมองเชิงยุทธศาสตร์และการทหารระดับสูง (Strategic Level) เพื่อตอบโจทยความท้าทายของกองทัพไทย (RTARF) และกองทัพอากาศ (RTAF) ท่ามกลางบริบทความมั่นคงในปัจจุบัน ซึ่งบทนี้มุ่งปูพื้นฐานแนวคิดและวิพากษ์ขีดความสามารถของกองทัพไทย เพื่อชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปรับโครงสร้างทางยุทธศาสตร์และหลักนิยม ให้พร้อมรับมือกับภัยอำพรางในสมรภูมิที่มีความท้าทาย

1. การสงครามตามแบบ (Traditional Warfare)

แนวความคิด:

แนวความคิดของการสงครามตามแบบ (Conventional Warfare) คือการใช้กำลังทหารในระบบของรัฐคู่ปรปักษ์เข้าปะทะกันโดยตรงบนสมรภูมิทางกายภาพที่มีเส้นแบ่งแนวรบอย่างชัดเจน ยุทธวิธีหลักมุ่งเน้นการบดขยี้และทำลายขีดความสามารถทางทหารของฝ่ายตรงข้ามอย่างเด็ดขาด ผ่านการระดมใช้อำนาจการยิง (Mass Firepower) ผสมผสานกับการดำเนินกลยุทธ์ (Maneuver) ที่เหนือกว่า ซึ่งสอดคล้องกับหลักการคลาสสิกของ Carl von Clausewitz ที่อธิบายว่าสงครามคือการสานต่อเจตนาของเมือง และการเป็นเครื่องมือเชิงนโยบายขั้นเด็ดขาดของรัฐ (Biddle, 2004)

กรณีศึกษาที่สำคัญ:

สงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf War, 1991) หรือ "Operation Desert Storm" ถือเป็น "จุดเปลี่ยนแห่งยุคสมัย" (Paradigm Shift) ที่แสดงอำนาจสูงสุดของ การครองอากาศ (Air Superiority) โดยพันธมิตรใช้แคมเปญทางอากาศที่แม่นยำด้วย เทคโนโลยี Stealth และ PGM อย่างเข้มข้นต่อเนื่อง 43 วัน มุ่งเป้าทำลายศูนย์ดุล (Center of Gravity) ทั้งระบบบัญชาการและป้องกันภัยทางอากาศของอิรักจนเกิดสภาวะ "อัมพาตทางยุทธศาสตร์" (Strategic Paralysis) ก่อนเริ่มการรบภาคพื้นดินเพียง 100 ชั่วโมง ความสำเร็จนี้พิสูจน์แนวคิด "การปฏิบัติการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์" (Effects-Based Operations - EBO) ว่าสามารถขยับขีดความสามารถทางทหารตามแบบได้อย่าง เบ็ดเสร็จ (Murray & Scales, 2003)

การวิพากษ์กองทัพไทย และ กองทัพอากาศ (RTAF):

- **กองทัพไทย:** ยังคงมีโครงสร้างกำลังรบที่อิงกับสงครามตามแบบยุคสงครามเย็น มีการจัดหาแพลตฟอร์มขนาดใหญ่ (Main Battle Tanks, Frigates) แต่มีขาดแคลนงบประมาณในการซ่อมบำรุงและการฝึกซ้อม (Jointness) ที่แท้จริงระหว่างเหล่าทัพ
- **กองทัพอากาศ:** แม้มีวิสัยทัศน์ *Unbeatable Air Force* แต่การจัดหาเครื่องบินรบยุคที่ 4.5 หรือ 5 ยังเผชิญปัญหาทั้งด้านงบประมาณและภูมิรัฐศาสตร์ ส่งผลให้ขีดความสามารถในการครองอากาศ (Air Superiority) ลดลงเมื่อเทียบกับเพื่อนบ้านที่มีการเสริมสร้างกำลังรบอย่างต่อเนื่อง
- **ความเสี่ยงในสนามรบ:** หากเกิดความขัดแย้งตามแบบ RTAF อาจสูญเสียความเหนือกว่าทางอากาศอย่างรวดเร็วเนื่องจากข้อจำกัดด้านจำนวน (Mass) และความสามารถต่อเนื่องในการปฏิบัติการ (Sustainment) ทำให้กำลังทางบกและทางเรือขาดการระวังป้องกันจากทางอากาศ

2. การสงครามนอกแบบ/ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Warfare)

แนวความคิด:

กรอบทฤษฎีของการสงครามนอกแบบและภัยคุกคามความมั่นคงรูปแบบใหม่ ได้ขยายขอบเขตหลุดพ้นจากการปะทะทางทหารแบบดั้งเดิม โดยครอบคลุมถึงปฏิบัติการปราบปรามการก่อความไม่สงบ (Insurgency) การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ เครือข่าย และการรับมือกับภัยพิบัติขนาดใหญ่ ตัวแสดงหลักในสมรภูมินี้มักเป็นกลุ่มตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actors) ซึ่งปฏิบัติการด้วยความคล่องตัวรวดเร็วและไม่ยึดโยงกับกฎหมายความขัดแย้งทางอาวุธ สภาวะการณ์เช่นนี้ส่งผลให้การตีความและการบังคับใช้กฎการปะทะ (Rules of Engagement - ROE) มีความซับซ้อนและละเอียดอ่อนขึ้นสูงสุด เนื่องจากข้าศึกมักใช้ยุทธวิธีแฝงตัวกลมกลืนไปกับพลเรือน (Human Terrain)

ดังนั้น เป้าหมายสูงสุดทางยุทธศาสตร์จึงถูกเปลี่ยนผ่านจากการมุ่งทำลายกำลังรบฝ่ายตรงข้าม หรือการยึดครองพื้นที่ทางกายภาพ ไปสู่ยุทธศาสตร์ที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Population-centric) เพื่อ "การแย่งชิงมวลชน" การเอาชนะใจประชาชน และการช่วงชิงความชอบธรรมทางการเมือง ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (Center of Gravity) ที่แท้จริงของการรบรูปแบบนี้ (Kaldor, 2012)

กรณีศึกษาที่สำคัญ:

สงครามในอัฟกานิสถาน (2001-2021) เป็นบทพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า "ความเหนือกว่าทางเทคโนโลยี" (Technological Superiority) เพียงลำพัง ไม่สามารถเผด็จศึกในสงครามยืดเยื้อได้ แม้ฝ่ายพันธมิตรจะมีขีดความสามารถทางอากาศที่ไร้เทียมทาน แต่กลับพ่ายแพ้ต่อยุทธวิธีสงครามกองโจรที่ใช้ระเบิดแสวงเครื่อง (IEDs) และการใช้ "ภูมิประเทศมนุษย์" (Human Terrain) เป็นเกราะกำบัง ซึ่ง Kilcullen (2010) ชี้ว่า หากปราศจากกลยุทธ์ COIN ที่มุ่งเน้นการ "แยกปลาออกจากน้ำ" หรือการชนะใจมวลชน ชัยชนะทางยุทธวิธีในสนามรบย่อมไม่อาจแปรเปลี่ยนเป็นชัยชนะทางยุทธศาสตร์ที่ยั่งยืนได้

การวิพากษ์กองทัพไทย และ กองทัพอากาศ (RTAF):

- **กองทัพไทย:** มีประสิทธิภาพสูงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่การบูรณาการระหว่างหน่วยงานทหาร ตำรวจ และพลเรือน (Inter-agency) ยังมีช่องโหว่ด้านข่าวกรอง (Intelligence Sharing)
- **กองทัพอากาศ:** บทบาทในสงครามนอกแบบมักจำกัดอยู่กับการลาดตระเวน (ISR) และการบินลำเลียง แต่ยังขาดขีดความสามารถในการสนับสนุนทางอากาศโดยใกล้ชิด (CAS) ที่มีความแม่นยำสูงและราคาถูกลง (Cost-effective) สำหรับเป้าหมายขนาดเล็ก เพื่อลดความสูญเสียพลเรือน (Collateral Damage)
- **ความเสี่ยงในสนามรบ:** การใช้ยุทธโศปกรณ์ราคาสูง (High-value assets) สลับเปลี่ยนไปกับเป้าหมายทางยุทธวิธีที่มีมูลค่าต่ำ (Asymmetric cost exchange) และความเสี่ยงทางการเมืองหากเกิดข้อผิดพลาดในการใช้อาวุธที่กระทบต่อประชาชน

3. การสงครามสมัยใหม่ (Modern Warfare)

แนวความคิด:

กรอบทฤษฎีของการสงครามสมัยใหม่ (Modern Warfare) ถูกขับเคลื่อนและพลิกโฉมด้วยการปฏิวัติทางเทคโนโลยีขั้นสูงแบบก้าวกระโดด ยุทธวิธีหลักมุ่งเน้นไปที่ **"การปฏิบัติการหลายมิติ"** (Multi-Domain Operations: MDO) ซึ่งเป็นการบูรณาการอำนาจกำลังรบให้ครอบคลุมและสอดประสานกันทั้ง 5 มิติหลัก ได้แก่ ทางบก ทางเรือ ทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ อย่างไร้รอยต่อ (Seamless Synchronization) หัวใจสำคัญของสงครามรูปแบบนี้คือการใช้สถาปัตยกรรม **ระบบเครือข่ายเป็นศูนย์กลาง (Network-Centric Warfare)** เพื่อหลอมรวมภาพสถานการณ์รบร่วมแบบเรียลไทม์ ผสานกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอาวุธอัตโนมัติ (Autonomous

Systems) เข้ามาช่วยประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ซึ่งขีดความสามารถเหล่านี้จะช่วยย่นระยะเวลาในวงรอบการตัดสินใจ (OODA Loop) ให้รวดเร็วกว่าข้าศึก และยกระดับความแม่นยำในการทำลายล้างเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ได้อย่างเด็ดขาด (Freedman, 2017)

กรณีศึกษาที่สำคัญ:

สงครามนาออร์โน-คาราบัค (2020) ถือเป็น "จุดเปลี่ยนทางยุทธวิธี" (Tactical Tipping Point) ที่พิสูจน์อำนาจของ **การรบด้วยระบบไร้คนขับ (Unmanned Warfare)** อย่างแท้จริง อาเซอร์ไบจานประสบความสำเร็จในการบูรณาการ UAV และ Loitering Munition เข้ากับระบบสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (EW) เพื่อทำการกิจทำลายระบบป้องกันภัยทางอากาศ (SEAD) จนเปิดโล่ง ส่งผลให้ยานเกราะและที่มั่นดัดแปลงแข็งแรงของอาร์เมเนียตกเป็นเป้าหมายที่ถูกทำลายอย่างแม่นยำ (Precision Strike) สะท้อนให้เห็นสังขรณ์ใหม่ว่า **"รถถังหลักไร้ค่า หากขาดการครองอากาศเหนือสนามรบ"**

การวิพากษ์กองทัพไทย และ กองทัพอากาศ (RTAF):

- **กองทัพไทย:** ระบบ C5ISR (Command, Control, Computers, Communications, Cyber, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) ยังไม่เชื่อมโยงเป็นภาพสถานการณ์เดียวกัน (Common Operating Picture) ในทุกเหล่าทัพอย่างสมบูรณ์แบบ
- **กองทัพอากาศ:** แม้เป็นเหล่าทัพที่ก้าวหน้าที่สุดด้านเทคโนโลยีของไทย แต่การลงทุนในขีดความสามารถด้านอวกาศ (Space Domain) และระบบป้องกันภัยทางอากาศต่อต้านโดรน (C-UAS) ยังไม่เพียงพอ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานระบบ Network-Centric Data Link (เช่น Link-T) ที่ยังต้องขยายให้ครอบคลุมกำลังรบทั้งหมด

- **ความเสี่ยงในสนามรบ:** เสี่ยงต่อการถูกตัดขาดการสื่อสาร (Deaf, dumb, and blind) จากการโจมตีทางไซเบอร์และสงครามอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความเปราะบางของฐานทัพอากาศต่อฝูงโดรนโจมตี (Drone Swarms)

4. การสงครามพันทาง (Hybrid Warfare)

แนวความคิด:

แนวความคิดของการสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) คือจุดสูงสุดของความซับซ้อนทางยุทธศาสตร์ในยุคปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมและสอดประสาน (Synchronization) เครื่องมือทางการทหารและไม่ใช่ทางการทหารเข้าด้วยกันอย่างไร้รอยต่อ ปฏิบัติการนี้ครอบคลุมตั้งแต่การใช้กำลังรบตามแบบ (Conventional), สงครามนอกแบบ (Irregular), ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information), การโจมตีทางไซเบอร์ (Cyber), ไปจนถึงการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (Economic)

เป้าหมายสูงสุดของการบูรณาการเครื่องมือแห่งอำนาจรัฐเหล่านี้ คือการบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองและยุทธศาสตร์ชาติ โดยเจตนาควบคุมระดับความรุนแรงของการปฏิบัติการให้อยู่ใน "พื้นที่สีเทา" (Gray Zone) ซึ่งต่ำกว่าขีดเริ่ม (Threshold) ของการประกาศสงครามอย่างเปิดเผย ยุทธวิธีนี้มุ่งสร้างสภาวะ "ความคลุมเครือ" (Ambiguity) และการปฏิเสธความรับผิดชอบ (Plausible Deniability) ซึ่งจะพุ่งเป้าโจมตีไปที่วงรอบการตัดสินใจ (OODA Loop) ของผู้นำรัฐเป้าหมายโดยตรง ส่งผลให้ฝ่ายตรงข้ามเกิดความสับสน ลังเล ขาดความชอบธรรมในการใช้อำนาจกำลังรบตอบโต้ และตกอยู่ในสภาวะอัมพาตทางยุทธศาสตร์ในที่สุด (Hoffman, 2007; Galeotti, 2015)

กรณีศึกษาที่สำคัญ:

การผนวกแคว้นไครเมีย (2014) ถือเป็น "ต้นแบบความสำเร็จ" (Archetype) ของสงครามพันทาง โดยรัสเซียใช้ "Little Green Men" กองกำลังปฏิบัติการพิเศษไร้

เครื่องหมายระบุฝ่าย สร้างสภาวะ "ความคลุมเครือ" (Ambiguity) เพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบ (Plausible Deniability) ทางกฎหมายระหว่างประเทศ ผสานการระดมโจมตีทางไซเบอร์และปฏิบัติการข่าวสาร (Disinformation) เพื่อตัดขาดการสื่อสารและสร้างความสับสน จนสามารถทำลาย วงรอบการตัดสินใจ (OODA Loop) ของยูเครนและ NATO ให้เกิดภาวะอัมพาต ส่งผลให้การยึดครองกลายเป็น "ความสำเร็จที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้" (Fait Accompli) ก่อนที่โลกตะวันตกจะทันได้ตอบโต้ (Galeotti, 2015)

การวิพากษ์กองทัพไทย และ กองทัพอากาศ (RTAF):

- **กองทัพไทย:** ขาดเอกภาพในการรับมือกับสงครามข้อมูลข่าวสาร (Cognitive Warfare) โครงสร้างการป้องกันทางไซเบอร์ระดับชาติและระดับกองทัพบกแยกส่วนกัน การรับมือกับข่าวปลอม (Fake News) ที่มุ่งทำลายความน่าเชื่อถือของสถาบันหลักและกองทัพยังเป็นเชิงรับ
- **กองทัพอากาศ:** แม้มีการตั้งหน่วยงานไซเบอร์ แต่การป้องกันโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญทางอากาศ (Critical Aviation Infrastructure) รวมถึงระบบนำร่องและเรดาร์ จากการก่อวินาศกรรมทั้งทางไซเบอร์และคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า (Spoofing/Jamming) ยังมีความเสี่ยงสูง
- **ความเสี่ยงในสนามรบ:** ฝ่ายตรงข้ามอาจชนะสงครามได้ตั้งแต่มิได้ยิงกระสุนแม้แต่นัดเดียว (Subversion) ผ่านการทำลายความชอบธรรมของผู้นำทางทหาร การเจาะระบบไซเบอร์เพื่อสร้างความโกลาหล และการยุยงให้เกิดความแตกแยกในแนวหลัง

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบรูปแบบการสงคราม

มิติเปรียบเทียบ	Traditional Warfare	Non-Traditional Warfare	Modern Warfare	Hybrid Warfare
ตัวแสดงหลัก (Actors)	รัฐ ต่อ รัฐ	รัฐ ต่อ ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state)	รัฐ/พันธมิตรที่มีเทคโนโลยีสูง	รัฐ / ตัวแทน (Proxies) / แฮกเกอร์
ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (Center of Gravity)	กำลังรบของข้าศึก (Enemy Forces)	การสนับสนุนจากมวลชน (Population)	เครือข่าย บัญชาการและข้อมูล (C5ISR)	กระบวนการตัดสินใจและความเชื่อมั่นของสังคม
บทบาทหลักของ RTAF	ครองอากาศ, ขัดขวางทางอากาศ, โจมตีทางยุทธศาสตร์	ลาดตระเวน (ISR), ลำเลียง, รุรการ, CAS วงจำกัด	ปฏิบัติการหลายมิติ (Multi-Domain), C-UAS, Space	ป้องกันไซเบอร์ ทหาร, ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร
ความเสี่ยงสูงสุด (Vulnerability)	ขาดแคลนกำลังรบ (Mass & Sustainment)	การใช้อาวุธผิดพลาด กระทบมวลชน (Collateral)	ถูกโจมตีระบบเครือข่าย/สงครามอิเล็กทรอนิกส์	แพร่กระจายข่าวปลอมบ่อนทำลาย กำลังใจ/สับสน

บทที่ 2

องค์ประกอบและกลไกการทำงานของ Hybrid Warfare

จากบทที่ 1 ที่ได้ฉายภาพพลวัตความมั่นคงและการถดถอยของขีดความสามารถในการรบตามแบบ (Conventional Warfare) ของกองทัพไทยและกองทัพอากาศเมื่อเผชิญกับภัยคุกคามยุคใหม่ บทนี้จะทำหน้าที่เหมือนการ "ถอดรหัสพันธุกรรม" ของสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาและฝ่ายอำนวยการระดับสูงได้ตระหนักถึงโครงสร้างที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้ความโกลาหล

ในอดีต ปรัชญาของ Carl von Clausewitz ที่ว่า "สงครามคือการสานต่อการเมืองด้วยวิธีการอื่น" (Clausewitz, 1976) มักถูกตีความจำกัดอยู่เพียงการใช้กำลังทหาร (Military Instrument) เพื่อบดขยี้ข้าศึกในสนามรบทางกายภาพ แต่ในศตวรรษที่ 21 เส้นแบ่งระหว่าง "สภาวะสงคราม" และ "สันติภาพ" ได้ถูกลบเลือนจนจางหาย (Blurring of War and Peace) สุรชาติ บำรุงสุข (2562) นักยุทธศาสตร์ความมั่นคงของไทย ได้วิเคราะห์ไว้อย่างแหลมคมว่า ภัยคุกคามปัจจุบันไม่ได้มุ่งเน้นการทำลายล้างชีวิตมนุษย์เพียงอย่างเดียว แต่มีเป้าหมายเพื่อสร้าง "อัมพาตทางยุทธศาสตร์" (Strategic Paralysis) ผ่านการโจมตีระบบประสาทสั่งการของรัฐและกองทัพ บทนี้จะจำแนกองค์ประกอบเหล่านั้นผ่านกรอบคิด DIME (Diplomatic, Information, Military, Economic) เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบ กลไก และยุทธวิธีที่ฝ่ายตรงข้ามใช้ในการสลายเส้นกันระหว่างยามสงบและยามสงคราม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญก่อนที่เรานำกรอบคิดนี้ไปประเมินสมรรถภูมิจริงที่กำลังสั่นสะเทือนโลกในบทต่อไป

2.1 กรอบแนวคิดและนิยามเชิงยุทธศาสตร์

หัวใจสำคัญของ Hybrid Warfare มิใช่เพียงการผสมผสานอาวุธยุทโธปกรณ์ แต่คือ **"การซิงโครไนซ์" (Synchronization)** เครื่องมือแห่งอำนาจรัฐทุกมิติเข้าด้วยกัน Frank G. Hoffman (2007) จาก National Defense University สหรัฐฯ นิยามว่า Hybrid Warfare คือการผนวกรวมขีดความสามารถทางทหารตามแบบ (Conventional) เข้ากับยุทธวิธีสงครามนอกแบบ (Irregular) การก่อการร้าย อาชญากรรม และความปั่นป่วนทางไซเบอร์ โดยปฏิบัติการพร้อมกันในเวลาและพื้นที่เดียวกัน เพื่อโจมตีจุดอ่อนของฝ่ายตรงข้ามในทุกมิติ

Valery Gerasimov (2016) เสนาธิการทหารรัสเซีย ได้นำเสนอแนวคิดที่น่าสนใจว่า ในสงครามสมัยใหม่ สัดส่วนของการใช้มาตรการที่ไม่ใช่ทางทหาร (Non-military Means) ต่อมาตรการทางทหาร อาจสูงถึง 4:1 นั้นหมายความว่า กองทัพไทยและกองทัพอากาศ อาจต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ "กระสุนจริง" เป็นเพียงส่วนยอดของภูเขาน้ำแข็ง ในขณะที่ภัยคุกคามหลักคือการบ่อนทำลายทางเศรษฐกิจ การทูต และสังคม

ในบริบทของไทย จุลชีพ ชินวรรณ (2558) อธิบายสภาวะนี้ในกรอบ "ความมั่นคงรูปแบบใหม่" (Non-traditional Security) ซึ่งภัยคุกคามสามารถเล็ดลอดผ่านระบบป้องกันภัยทางอากาศ (Air Defense System) ที่ทันสมัยที่สุดได้ หากภัยนั้นมาในรูปแบบของคลื่นข่าวสารที่บิดเบือนหรือไวรัสคอมพิวเตอร์ ดังนั้น ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วง (Center of Gravity - COG) จึงเคลื่อนย้ายจาก "กองบัญชาการหรือฐานทัพ" ไปสู่ "กระบวนการตัดสินใจของผู้นำ (Decision-making Process)" และ "เจตจำนงของประชาชน (Public Will)"

2.2 พื้นที่สีเทา (Gray Zone Operations)

กลไกที่อันตรายและรับมือได้ยากที่สุดของ Hybrid Warfare คือการปฏิบัติการใน **"พื้นที่สีเทา"** (Gray Zone) Mazarr (2015) อธิบายว่า นี่คือการแข่งขันที่รุนแรงกว่าการทูตปกติ แต่ถูกควบคุมระดับความรุนแรงให้อยู่ต่ำกว่า "ขีดเริ่มของสงคราม" (Threshold of War) ที่จะกระตุ้นให้เกิดการตอบโต้ทางทหารตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือ มาตรา 51 ของกฎบัตรสหประชาชาติ

ยุทธวิธีที่นิยมใช้คือ "Salami Slicing" (การฉีกซาลามิ) หรือการรุกรานทีละเล็กละน้อยเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ (Fait Accompli) โดยที่การรุกรแต่ละครั้งดูเหมือนเล็กน้อยเกินกว่าจะเสี่ยงทำสงครามเต็มรูปแบบ (Galeotti, 2019) ตัวอย่างเช่น การที่กองทัพอากาศต้องเผชิญกับการลุกล้ำเขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ (ADIZ) โดยโดรนที่ไม่ปรากฏสัญชาติ หรืออากาศยานพลเรือนที่ดัดแปลงมาเพื่อภารกิจสอดแนม ปณิธาน วัฒนายากร (2560) ชี้ว่าสถานการณ์เช่นนี้สร้าง "สภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก" (Dilemma) ให้กับผู้บัญชาการทหารไทย:

- หากตอบโต้ด้วยอาวุธ (Kinetic Response): เสี่ยงต่อการถูกประณามว่าทำเกินกว่าเหตุ (Escalation) และอาจตกหลุมพรางให้ฝ่ายตรงข้ามใช้เป็นข้ออ้างในการขยายผลความขัดแย้ง
- หากเพิกเฉย (Inaction): เท่ากับยอมรับการเปลี่ยนแปลงสถานะ (Status Quo) และสูญเสียอธิปไตยไปทีละน้อยโดยไม่รู้ตัว

2.3 มิติการขับเคลื่อน Hybrid Warfare

เพื่อให้ฝ่ายอำนวยการระดับสูงเห็นภาพการทำงานเชิงระบบ สามารถจำแนกกลไกขับเคลื่อนสำคัญ 4 ประการ ที่สอดประสานกันคจพ้นเฟื่อง ดังนี้:

2.3.1 สงครามข้อมูลข่าวสารและปฏิบัติการทางปัญญา (Cognitive & Information Warfare)

สมรรถนะที่สำคัญที่สุดในยุคปัจจุบันคือ "สมองและจิตใจ" (Cognitive Domain) การปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (IO) ได้วิวัฒนาการจากการโปรยใบปลิวไปสู่การทำ "วิศวกรรมสังคม" (Social Engineering) ผ่านอัลกอริทึมของสื่อสังคมออนไลน์ Singer และ Brookings (2018) เรียกว่า "LikeWar" ซึ่งฝ่ายตรงข้ามใช้กองทัพไซเบอร์ (Cyber Troops) และบอท (Bots) ในการ:

- แพร่กระจายข้อมูลบิดเบือน (Disinformation) เพื่อสร้างความเกลียดชัง
- ขยายความขัดแย้งภายในชาติ (Internal Polarization) ให้รุนแรงจนสังคมแตกแยก
- ทำลายความน่าเชื่อถือของกองทัพและรัฐบาล เพื่อโดดเดี่ยวผู้นำจากการสนับสนุนของมวลชน

2.3.2 สงครามไซเบอร์และการโจมตีโครงสร้างพื้นฐาน (Cyber & Critical Infrastructure Attacks)

ในมิตินี้ อาวุธไม่ใช่ขีปนาวุธ แต่เป็น "Zero-Day Exploits" หรือมัลแวร์ที่มุ่งเป้าทำลายระบบควบคุมทางกายภาพ (Operational Technology - OT) เช่น โรงไฟฟ้า ระบบประปา หรือระบบควบคุมการจราจรทางอากาศ (Air Traffic Control) Clarke และ Knake (2010) เตือนว่า สงครามไซเบอร์สามารถสร้างผลกระทบทางกายภาพ (Kinetic Effects) ได้โดยไม่ต้องยิงกระสุน สำหรับกองทัพอากาศ ความเสี่ยงสูงสุดคือการถูกตัดขาดระบบ C5ISR (Command, Control, Computers, Communications, Cyber, Intelligence, Surveillance, and Reconnaissance) ซึ่งจะทำให้เครื่องบินขับไล่ประสิทธิภาพสูงกลายเป็นเพียงเศษเหล็กที่ไร้ดวงตาและหูทิพย์

2.3.3 ตัวแสดงแทนและกองกำลังกึ่งทหาร (Proxies & Paramilitary Forces)

การใช้กองกำลังที่ไม่ใช่ทหารอาชีพ เป็นเครื่องมือในการสร้างความคลุมเครือ (Ambiguity) เพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบ (Plausible Deniability) รัฐมหาอำนาจหรือรัฐคู่ขัดแย้งมักใช้:

- กองกำลังกึ่งทหาร (Paramilitary): เช่น กองเรือประมงติดอาวุธ (Maritime Militia) ที่ทำหน้าที่เหมือนทหารเรือแต่ใช้กฎหมายพลเรือนคุ้มครอง

- บริษัททหารรับจ้าง (PMCs): ที่ปฏิบัติการรบอย่างโดดเดี่ยวโดยรัฐไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายสงคราม
- กลุ่มแบ่งแยกดินแดน: ที่ได้รับการสนับสนุนอาวุธและการฝึก เพื่อบั่นทอนความมั่นคงชายแดนของรัฐเป้าหมาย (Mumford, 2013)

2.3.4 นิติสงครามและการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ (Lawfare & Economic Coercion)

Dunlap (2001) นิยาม "นิติสงคราม" (Lawfare) ว่าเป็นการใช้กฎหมายเป็นอาวุธสงคราม เช่น การตีความกฎหมายทะเล (UNCLOS) เข้าข้างตนเองเพื่ออ้างสิทธิทับซ้อน หรือการใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนเพื่อจำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติการทางทหารของฝ่ายตรงข้าม ควบคู่ไปกับ "การบีบบังคับทางเศรษฐกิจ" (Economic Coercion) เช่น การคว่ำบาตร การตัดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Weaponization) หรือการใช้กับดักหนี้ เพื่อบีบให้รัฐเป้าหมายยอมจำนนทางการเมืองโดยไม่ต้องใช้กำลังทหาร

องค์ประกอบและกลไกทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมาข้างต้น - ตั้งแต่การบิดเบือนข้อมูล การเจาะระบบโครงสร้างพื้นฐาน การใช้กองกำลังผี และการใช้นิติสงคราม - มิได้ดำรงอยู่เป็นเอกเทศในตำราเรียน หากแต่ถูกถักทอเข้าด้วยกันจนเป็น "พายุแห่งความขัดแย้งที่สมบูรณ์แบบ" (Perfect Storm)

ความเข้าใจในทฤษฎีเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับนักการทหารระดับยุทธศาสตร์ที่จะนำพาทองทัพรอดพ้นวิกฤต สิ่งสำคัญคือต้องเห็น "ภาพถ่ายของการนำไปใช้จริง" ในสมรภูมิโลก เพื่อพิสูจน์ว่าทฤษฎีเหล่านี้แปรเปลี่ยนเป็นความตายและความพ่ายแพ้ได้อย่างไร

ในบทที่ 3 เราจะนำกรอบคิดเหล่านี้ไปทาบทับลงบนแผนที่โลก เพื่อชำแหละกรณีศึกษาสำคัญตั้งแต่บทเรียนราคาแพงของการรบตามแบบใน "อ่าวเปอร์เซีย" สู่การปฏิบัติการรบด้วยโดรนราคาถูกใน "เยเมน" ความโหดร้ายของสงครามในเมือง "กาซา" และการบูรณาการสงครามไซเบอร์เข้ากับการรบทางอากาศใน "ยูเครน" กรณีศึกษาเหล่านี้จะเป็นกระจกเงาบานใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นว่า กองทัพไทยและกองทัพอากาศ ต้องเตรียมรับมือกับสิ่งใดในอนาคตอันใกล้

บทที่ 3

บทเรียนทางยุทธศาสตร์จากสมรภูมิโลก

สืบเนื่องจากบทที่ 2 ที่ได้ฉายภาพโครงสร้างและกลไกการทำงานของสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) ในเชิงทฤษฎีไปแล้วนั้น ทฤษฎีจะทำความเข้าใจความหมายหากปราศจากการพิสูจน์ ทราบในสมรภูมิจริง บทนี้เปรียบเสมือนการนำท่านเข้าสู่ "ห้องปฏิบัติการสงคราม" (Laboratory of War) ระดับโลก ที่ซึ่งทฤษฎีการรบถูกทดสอบด้วยชีวิต เลือดเนื้อ และงบประมาณมหาศาล

พลวัตของความขัดแย้งในรอบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมา แสดงให้เห็นวิวัฒนาการแบบก้าวกระโดด (Quantum Leap) จากจุดสูงสุดของ "สงครามตามแบบ" ในทะเลทรายตะวันออกกลาง สู่ "สงครามอสมมาตรทางอากาศ" ในคาบสมุทรอาหรับ และ "สงครามเต็มรูปแบบที่ผสมผสานมิติไซเบอร์และอวกาศ" ในยุโรปตะวันออก กรณีศึกษาเหล่านี้ไม่ใช่เพียงบันทึกทางประวัติศาสตร์ แต่เป็น "หลักฐานเชิงประจักษ์" (Empirical Evidence) ที่ชี้ให้เห็นถึง **จุดจบของหลักนิยมเก่า** และการกำเนิดของภัยคุกคามใหม่ที่กองทัพไทย และกองทัพอากาศ มีอาจจะเลย และจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องถอดบทเรียน เพื่อมิให้ตกเป็นผู้ตามในสมรภูมินาคต หากยังต้องการดำรงสถานะความเหนือกว่าในภูมิภาค

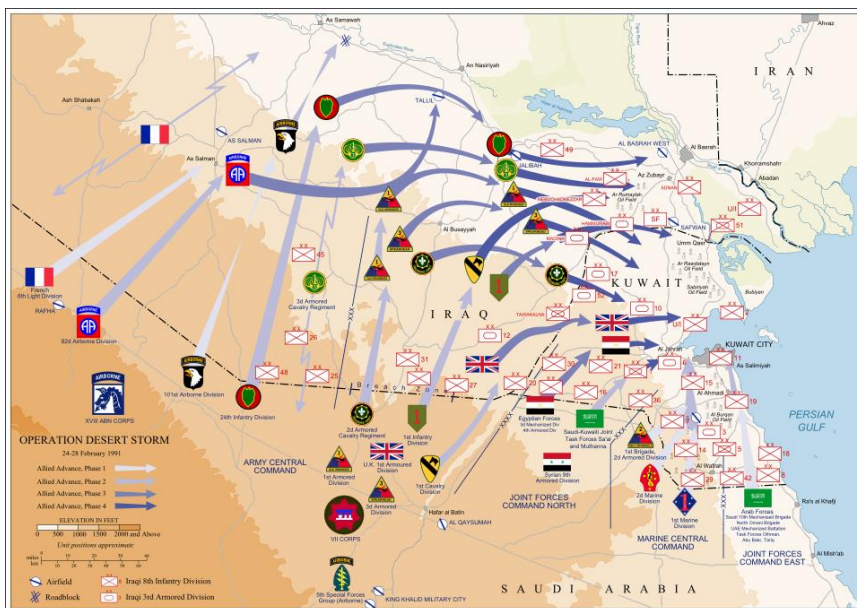
3.1 สงครามอ่าวเปอร์เซีย (Gulf War, 1991): จุดสูงสุดและภาพลวงตาของ

สงครามตามแบบ

ที่มาและเหตุการณ์สำคัญ:

สงครามอ่าวเปอร์เซีย หรือปฏิบัติการ "Desert Storm" มิใช่เพียงการตอบโต้ทางการทหารจากการที่อิรักรุกรานคูเวต แต่คือกำเนิดของ **"สงครามทางอากาศสมัยใหม่"** (Modern Air Warfare) อย่างแท้จริง ภายใต้การนำของสหรัฐฯ กองกำลังสัมพันธมิตรได้

เปิดฉากยุทธการทางอากาศ (Air Campaign) ที่มีความเข้มข้นสูงสุดในประวัติศาสตร์ ต่อเนื่องยาวนานถึง 43 วัน ด้วยจำนวนเที่ยวบินรบกว่า 100,000 เที่ยวบิน โดยมุ่งเน้นการทำลายจุดศูนย์ถ่วง (Center of Gravity) ทั้งระบบบัญชาการและการป้องกันภัยทางอากาศแบบบูรณาการ (IADS) จนเกิดสภาวะ "อัมพาตทางยุทธศาสตร์" (Strategic Paralysis) ตั้งแต่คืนแรก ส่งผลให้กองทัพภาคพื้นดินของอิรักถูกตัดขาดการสื่อสารและขวัญกำลังใจตกต่ำถึงขีดสุด เปิดทางให้ปฏิบัติการรุกรานทางบกสามารถกวาดล้างข้าศึกที่ไร้การควบคุมได้เบ็ดเสร็จภายในเวลาเพียง 100 ชั่วโมง (Lambeth, 2000)

ภาพที่ 1: การเคลื่อนไหวของทหารราบในวันที่ 24–28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ในปฏิบัติการพายุทะเลทราย

ที่มา:

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AA%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AD%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%A7>

การวิเคราะห์บทเรียนทางยุทธศาสตร์:

1. ชัยชนะเบ็ดเสร็จของการครองอากาศ (Absolute Air Superiority):

สงครามครั้งนี้คือ "อุดมคติ" ของกองทัพอากาศทั่วโลก สหรัฐฯ ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้ทฤษฎี "วงแหวน 5 ชั้น" (Five Rings) ของ Col. John Warden โดยมุ่งโจมตี ศูนย์กลางอำนาจ (Leadership) และระบบบัญชาการเป็นลำดับแรก การใช้เทคโนโลยี Stealth (F-117 Nighthawk) และระเบิดนำวิถีแม่นยำสูง (PGMs) สามารถเจาะทะลวง และทำลายระบบป้องกันภัยทางอากาศ (IADS) ของอิรักจนเป็นอัมพาต (Strategic Paralysis) ตั้งแต่คืนแรก พิสูจน์แนวคิด "การปฏิบัติการที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์" (Effects-Based Operations - EBO) ว่าสามารถชนะสงครามได้ด้วยกำลังทางอากาศเป็นหลัก (Deptula, 2001)

2. กับดักแห่งความสำเร็จ (The Victory Disease & Technological Trap):

อย่างไรก็ตาม ชัยชนะที่ดังมานี้ได้กลายเป็น "ยาพิษ" ทางความคิดให้กับกองทัพทั่วโลก รวมทั้งไทย ที่หลงเชื่อว่า "เทคโนโลยีที่เหนือกว่าคือหลักประกันชัยชนะเพียงหนึ่งเดียว" แต่ Biddle (2004) แย้งอย่างแหลมคมว่า ชัยชนะในปี 1991 เกิดจาก "ความผิดพลาดของข้าศึก" เป็นสำคัญ กล่าวคือ ชัดดัม ฮุสเซน ยอมรบในรูปแบบสงครามตามแบบที่สหรัฐฯ ถนัดที่สุด ในภูมิประเทศทะเลทรายที่เปิดโล่ง ไร้สิ่งปกปิด และปล่อยให้พันธมิตรใช้เวลาสะสมกำลัง (Buildup) นานถึง 6 เดือนโดยไม่ถูกรบกวน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ "ไม่มีทางเกิดขึ้นอีกแล้ว" ในศตวรรษที่ 21 ข้าศึกในอนาคตจะไม่ยอมเป็นเป้านิ่งให้เรายิงทำลาย แต่จะใช้ยุทธวิธี Hybrid Warfare เพื่อหลีกเลี่ยงจุดแข็งและโจมตีจุดอ่อนของเราแทน

3.2 สงครามกลางเมืองเยเมน (2014-ปัจจุบัน): การปฏิบัติของมวยรองและความท้าทายแบบอสมมาตร

ที่มาและเหตุการณ์สำคัญ:

ภาพที่ 2: กลุ่มนักรบฮูตี

ที่มา: https://waymagazine.org/yemen_war_crisis/

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มกบฏฮูตี (Houthi) กับรัฐบาลเยเมนที่มีชาอูดีอาระเบียหนุนหลัง ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของประวัติศาสตร์การรบทางอากาศ เมื่อกลุ่มฮูตีซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state Actor) ขาดแคลนกองทัพอากาศมาตรฐาน ได้หันมาใช้ "โดรนประกอบเอง" (Loitering Munitions / Kamikaze Drones) และขีปนาวุธร่อนดัดแปลง (Cruise Missiles) เข้าโจมตีโครงสร้างพื้นฐานน้ำมัน Abqaiq-Khuras ของชาอูดีอาระเบียในปี 2019 การโจมตีครั้งนั้นทำให้การผลิตน้ำมันของโลกหายไป 5% ชั่วคราว ทั้งที่ชาอูดีอาระเบียมีระบบป้องกันภัยทางอากาศ Patriot PAC-3 ที่ทันสมัยที่สุดปกป้องอยู่ (Knights, 2020)

การวิเคราะห์บทเรียนทางยุทธศาสตร์:

1. วิกฤตการณ์ความคุ้มค่า (The Cost-Exchange Ratio Dilemma): นี่คือการฝืนร้ายของฝ่ายส่งกำลังบำรุงและงบประมาณ การที่ต้องยิงขีปนาวุธสกัดกั้นราคาถูกละ 3-4

ล้านดอลลาร์ เพื่อทำลายโดรนราคา 2 หมื่นดอลลาร์ เป็นสมการที่ไม่ยั่งยืน (Unsustainable) ในระยะยาว หากข้าศึกระดมยิงมาเป็นฝูง (Swarm Attack) ระบบป้องกันจะหมดกระสุนก่อนที่โดรนข้าศึกจะหมดไป

2. ความล้มเหลวของ IAMD แบบดั้งเดิม: ระบบป้องกันภัยทางอากาศและขีปนาวุธ (Integrated Air and Missile Defense) ที่ออกแบบมาในยุคสงครามเย็น มุ่งเน้นการตรวจจับเป้าหมายที่บินเร็วและสูง (High-Fast Targets) แต่กลับมีจุดบอดในการตรวจจับโดรนขนาดเล็กที่บินต่ำ ช้า และมีพื้นที่ที่หน้าตัดเรดาร์ต่ำ (Low-Slow-Small Targets) บทเรียนนี้ส่งสัญญาณเตือน RTAF ว่า "การมีเรดาร์ระยะไกลและเครื่องบินขับไล่สมรรถนะสูง อาจไม่เพียงพอต่อการปกป้องฐานทัพจากภัยคุกคามราคาถูกเหล่านี้" (Rogers, 2019)

3.3 ความขัดแย้งอิสราเอล-ฮามาส (2023-ปัจจุบัน): สงครามหลายมิติในป่าคอนกรีต ที่มาและเหตุการณ์สำคัญ:

ปฏิบัติการ "Al-Aqsa Flood" เมื่อรุ่งสางของวันที่ 7 ตุลาคม 2023 ถือเป็น "ความประหลาดใจทางยุทธศาสตร์" (Strategic Surprise) ที่สั่นคลอนหลักนิยมทางทหารทั่วโลก โดยกลุ่มฮามาสได้เปิดฉากโจมตีแบบผสมผสาน (Combined Arms) ที่เริ่มด้วยการระดมยิงจรวดกว่า 3,000 ลูกเพื่อทำให้ระบบป้องกันภัยทางอากาศ Iron Dome ถึงจุดอิ่มตัว (Saturation Attack) แต่จุดเปลี่ยนทางยุทธวิธีที่แท้จริงคือการใช้ "นวัตกรรมทางทหารจากเทคโนโลยีราคาถูก" อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

กลุ่มฮามาสใช้โดรนพาณิชย์ (Commercial Off-The-Shelf Drones) ดัดแปลงให้สามารถทิ้งระเบิดสังหาร เข้าโจมตี "จุดตาย" ของระบบเฝ้าระวังอัจฉริยะ (Smart Fence) มูลค่ากว่า 1 พันล้านดอลลาร์ โดยมุ่งเป้าทำลายเซ็นเซอร์ตรวจจับ หอคอยสื่อสาร และป้อมปืนกลอัตโนมัติ (Remote Controlled Weapon Stations) อย่างแม่นยำ ส่งผลให้กองทัพ

อิสราเอล (IDF) สูญเสีย "ดวงตาและหู" ในสนามรบ (Situational Awareness Blackout) ภายในไม่กี่นาที เปิดช่องว่างให้หน่วยรบพิเศษภาคพื้นดินใช้รถแทรกเตอร์เจาะทำลายกำแพง ร่วมกับการแทรกซึมทางอากาศด้วยร่มร่อน (Paragliders) เข้าสู่พื้นที่ชั้นในเพื่อสังหารและจับกุมตัวประกัน

สถานการณ์นี้บีบบังคับให้ IDF ต้องเข้าสู่สมรภูมิที่เสียเปรียบที่สุด คือ **"สงครามในเมือง" (Urban Warfare)** ในฉนวนกาซา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหนาแน่นของสิ่งปลูกสร้างสูง ลดทอนประสิทธิภาพของการสนับสนุนทางอากาศ (Close Air Support) และการตรวจการณ์ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับ **"สงครามอุโมงค์" (Subterranean Warfare)** หรือที่รู้จักในนาม "Gaza Metro" เครือข่ายอุโมงค์คอนกรีตความยาวกว่า 500 กิโลเมตร ลึกถึง 60-80 เมตร ซึ่งถูกใช้เป็นทั้งเส้นทางส่งกำลังบำรุง ฐานบัญชาการ และที่คุ้มกันตัวประกัน ความซับซ้อนของโครงสร้างใต้ดินนี้ทำให้การโจมตีทางอากาศแบบดั้งเดิม (Air Strikes) ไม่สามารถทำลายเป้าหมายได้อย่างเบ็ดเสร็จ (Neutralization Failure) และกลายเป็นกับดักที่ดั่งกำลังรบของอิสราเอลเข้าสู่การรบระยะประชิด (CQB) ที่มีความสูญเสียสูง สะท้อนให้เห็นว่าความเหนือกว่าทางเทคโนโลยีอาจพ่ายแพ้ต่อยุทธวิธีที่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างชาญฉลาด

ภาพที่ 3: กลุ่มฮามาสเปิดฉากโจมตีอิสราเอล

ที่มา: <https://spacebar.th/world/how-hamas-surprise-attack-on-israel-unfolded>

การวิเคราะห์บทเรียนทางยุทธศาสตร์:

1. การจำกัดเสรีภาพทางอากาศและการข่าวกรอง (Negation of Air Power & Intelligence Failure): ความมั่นใจเกินเหตุในเทคโนโลยีข่าวกรองทางสัญญาณ (SIGINT) และระบบเซ็นเซอร์ ทำให้ IDF ละเลยการข่าวกรองทางมนุษย์ (HUMINT) นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมในเมืองและอุโมงค์ลึกกว่า 60 เมตร ทำให้ความได้เปรียบของการครองอากาศลดลงอย่างมาก เครื่องบินไม่สามารถโจมตีข้าศึกที่แฝงตัวอยู่ใต้ดินหรือปะปนกับพลเรือนได้อย่างแม่นยำ ซีปนาจูด JDAM อาจทำลายตึกได้ แต่ไม่สามารถทำลายเครือข่ายบัญชาการที่ฝังตัวอยู่ในอุโมงค์ได้ทั้งหมด

2. ปฏิบัติการจิตวิทยาและ Cognitive Warfare: ฮามาสยกระดับการรบด้วยการใช้กล้องติดตัว (Body Cams) บันทึกภาพการโจมตีและเผยแพร่ผ่าน Social Media

แบบเรียลไทม์ เพื่อข่มขวัญคู่ต่อสู้และสร้างแรงกดดันทางสังคมโลกต่ออิสราเอล สะท้อนให้เห็นว่าใน Hybrid Warfare "การชนะใจมวลชนและการควบคุมกระแสข่าวสาร (Narrative Control) มีความสำคัญเท่าเทียมกับการยึดพื้นที่ทางกายภาพ" (สุรชาติ บำรุงสุข, 2567; Cohen, 2023)

3.4 สงครามรัสเซีย-ยูเครน (2022-ปัจจุบัน): ปฐมบทสงครามพันทางเต็มรูปแบบและการปะทะด้วยเทคโนโลยี

ที่มาและเหตุการณ์สำคัญ:

ภาพที่ 4: สงครามรัสเซีย-ยูเครน

ที่มา:

<https://supplychainguru.co.th/articles/news/ukraine-russai-war-impact-to-thai-supply-chain/>

การรุกรานยูเครนของรัสเซียในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2022 ถือเป็น "กรณีศึกษาที่สมบูรณ์ที่สุด" (Definitive Case Study) ของสงครามพันทางระดับรัฐต่อรัฐ (State-on-State Hybrid Warfare) โดยรัสเซียได้บูรณาการยุทธวิธีไฮเบอร์เข้ากับการรบทางกายภาพอย่างไร้รอยต่อ เริ่มต้นเพียง 1 ชั่วโมงก่อนการเคลื่อนกำลังภาคพื้นดิน (H-Hour) รัสเซียเปิดฉากด้วยการโจมตีทางไฮเบอร์โดยใช้มัลแวร์ทำลายข้อมูล (Wiper Malware) "AcidRain" เข้าทำลายเครือข่ายดาวเทียม KA-SAT ของ Viasat อย่างเจาะจง เพื่อมุ่งเป้าตัดขาดระบบการควบคุมบังคับบัญชา (C2 Decapitation) ของกองทัพยูเครนให้เป็นอัมพาตทันที ส่งผลให้โมเด็มหลายหมื่นเครื่องทั่วยุโรปดับลง สร้างสภาวะ "ตาบอดและหูหนวก" ในช่วงวิกฤตสูงสุด

ปฏิบัติการดังกล่าวถูกประสานสอดคล้อง (Synchronized) กับการระดมยิงขีปนาวุธร่อนและขีปนาวุธวิถีโค้งกว่า 160 ลูก เข้าใส่ฐานทัพอากาศและระบบป้องกันภัยทางอากาศ (IADS) เพื่อหวังผลในการครองอากาศ (Air Superiority) ควบคู่กับปฏิบัติการภาคพื้นดิน ยุทธวิธีนี้ชี้ให้เห็นนัยยะสำคัญทางยุทธศาสตร์ว่า ในสงครามสมัยใหม่ **"มิติไฮเบอร์คืออาวุธนำวิถีลูกแรก"** (Cyber as the First Strike Weapon) ที่ถูกใช้เพื่อ "เปิดประตูบ้าน" ให้กำลังรบตามแบบเข้ายึดพื้นที่ แต่ความล้มเหลวในการดำรงความต่อเนื่องของการโจมตีทางไฮเบอร์ในระยะต่อมา กลับกลายเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ยูเครนสามารถกู้คืนระบบและกลับมาต่อต้านได้

การวิเคราะห์บทเรียนทางยุทธศาสตร์:

1. การบูรณาการ Cyber-Space-Air: ยูเครนรอดพ้นความพ่ายแพ้ในช่วงต้นได้ด้วย การปรับตัวใช้เครือข่ายดาวเทียม Starlink เพื่อรักษาการควบคุมบังคับบัญชา (C2) และใช้แอปพลิเคชันพลเรือนในการแจ้งพิกัดเป้าหมาย (Crowdsourcing Intelligence) แสดงให้เห็นว่าความยืดหยุ่นของระบบสื่อสาร (Resilience) คือ หัวใจของการรบ

2. **สนามรบที่โปร่งใส (Transparent Battlefield):** ด้วยภาพถ่ายดาวเทียม พาณิซย์และโดรนสอดแนม ทำให้ "ความประหลาดใจทางยุทธวิธี" (Tactical Surprise) แทบเป็นไปไม่ได้ การรวมพลขนาดใหญ่จะถูกตรวจพบและทำลายด้วย ปืนใหญ่แม่นยำสูงทันที
3. **สงครามข้อมูลข่าวสาร (Info Ops):** ยูเครนประสบความสำเร็จในการสร้าง เรื่องราว (Strategic Narrative) ของ "วีรบุรุษผู้ถูกรังแก" เพื่อดึงดูดความ ช่วยเหลือจากทั่วโลก ขณะที่รัสเซียพ่ายแพ้ในสมรภูมินี้อย่างยับเยิน บทเรียนคือ "Information Operations ต้องถูกวางแผนควบคู่กับ Air Operations เสมอ" (Watling & Reynolds, 2022; Freedman, 2022)
4. **สงครามโดรนและการโจมตีระยะไกล (The Drone War & Long-Range Precision Strike):** สมรภูมินี้ได้เปลี่ยนนิยามของอำนาจการยิง (Firepower) โดยสิ้นเชิง การใช้ **โดรนพลีชีพ (Loitering Munitions)** ราคาถูก (เช่น Shahed-136) เข้าโจมตีโครงสร้างพื้นฐานทางพลังงานและประชากร ได้สร้างโจทย์ใหม่เรื่อง "ความคุ้มค่า" (Cost-Exchange Ratio) ให้กับฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ ใน ขณะเดียวกัน การใช้ **ขีปนาวุธความเร็วเหนือเสียง (Hypersonic Missiles)** ของรัสเซีย และระบบอาวุธแม่นยำสูงระยะไกล (เช่น HIMARS, Storm Shadow) ของยูเครน ได้ขยายความลึกของสนามรบ (Deep Strike Capabilities) ทำให้ "แนวหลัง" ที่ปลอดภัยไม่มีอยู่จริง บังคับให้เกิดการกระจายกำลังส่งกำลังบำรุงและ ศูนย์บัญชาการ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อหลักนิยามการรวมอำนาจการรบแบบ ดั้งเดิม (Gady & Kofman, 2023)

ภาพที่ 5: การใช้โดรนตรวจจับความเคลื่อนไหวของศัตรูในแนวหน้า

ที่มา: <https://www.bbc.com/thai/articles/cwy15zyw9kxo>

บทเรียนจากสมรภูมิโลกทั้ง 4 กรณี ได้ทำลายมายาคติทางทหารแบบเดิมลงอย่างสิ้นเชิง โลกได้ประจักษ์แล้วว่า "ความใหญ่โตของกองทัพ ไม่ใช่หลักประกันชัยชนะ" และ "เทคโนโลยีขั้นสูงที่ปราศจากการปรับตัว คือเป้านี้ราคาแพง"

คำถามสำคัญสำหรับนักยุทธศาสตร์ไทยคือ "พายุลูกนี้กำลังจะพัดมาถึงเราเมื่อไหร่"

คำตอบคือ "มันมาถึงแล้ว"

ในขณะที่เรากำลังศึกษาบทเรียนจากแดนไกล รอยเลื่อนทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก กำลังสั่นสะเทือนด้วยแรงกดดันในลักษณะเดียวกัน การขยายอิทธิพลในทะเลจีนใต้ วิกฤตการณ์ช่องแคบไต้หวัน และความขัดแย้งตามแนวชายแดนเพื่อนบ้าน ล้วนมี "DNA" ของสงครามพันทางแฝงอยู่อย่างเข้มข้น

ใน **บทที่ 4** เราจะละสายตาจากขอบฟ้าโลก กลับมาโฟกัสที่ "หลังบ้าน" ของเรา เพื่อวิเคราะห์ "ภูมิรัฐศาสตร์และการแข่งขันของมหาอำนาจในเอเชีย" และประเมินว่า

"ไฟสงครามรูปแบบใหม่" กำลังจะลามถึงชายคาบ้านของไทย และส่งผลกระทบต่อภารกิจของกองทัพอากาศอย่างไร

บทที่ 4

ภูมิรัฐศาสตร์ การแข่งขันของมหาอำนาจ และจุดวาบไฟในเอเชีย

จากบทที่ 3 ที่เราได้ถอดบทเรียนจากสมรภูมิไกลดัวอย่างอ่าวเปอร์เซีย เยเมน และ ยูเครน ซึ่งเปรียบเสมือนเสียงฟ้าร้องที่ดังมาจากขอบฟ้า บัดนี้ เมฆฝนแห่งความขัดแย้งได้ เคลื่อนตัวเข้ามาปกคลุมน่านฟ้าเหนือภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และกำลังก่อตัวเป็นพายุลูก ใหญ่ที่หน้าประตูบ้านของประเทศไทย

ในทศวรรษที่ผ่านมา ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วงทางยุทธศาสตร์ (Strategic Center of Gravity) ของโลกได้ย้ายจากแอตแลนติกมาสู่เอเชีย-แปซิฟิก อย่างสมบูรณ์ การผงาดขึ้น ของจีนและการกลับมาของสหรัฐฯ ในยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) ได้เปลี่ยนภูมิภาคนี้ให้กลายเป็นกระดานหมากรุกที่ดุเดือดที่สุด (Kaplan, 2014) บทนี้จะนำ ท่านสำรวจพลวัตความมั่นคงใน "พื้นที่หลังบ้าน" ของเรา ตั้งแต่เทือกเขาหิมาลัย ช่องแคบ ไต้หวัน ทะเลจีนใต้ จนถึงพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลในอ่าวไทย เพื่อชี้ให้เห็นว่า "สงคราม พันทาง" (Hybrid Warfare) มิใช่ทฤษฎีในตำรา แต่เป็นยุทธวิธีที่เพื่อนบ้านและมหาอำนาจ กำลังใช้ขับเคลื่อนกันอยู่ในขณะนี้ และส่งผลกระทบโดยตรงต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของ กองทัพไทย

4.1 การแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ สหรัฐฯ-จีน (Great Power Competition)

ที่มาและความสำคัญ:

ความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจสหรัฐฯ และจีน ได้ก้าวข้ามจุดเปลี่ยนผ่านทาง ประวัติศาสตร์ จากเดิมที่เป็น "การมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์" (Constructive Engagement) สู่สภาวะ "การแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์" (Strategic Competition) ที่มีความ เข้มข้นสูงสุดและไม่อาจหวนกลับ ภายใต้อิทธิพลของ "กับดักทูซิดีดิส" (Thucydides Trap)

ที่ Graham Allison (2017) ได้เตือนไว้ว่า การเผชิญหน้าระหว่างมหาอำนาจเดิม (Status Quo Power) และมหาอำนาจใหม่ (Revisionist Power) มีความเสี่ยงสูงที่จะลุกลามสู่สงครามใหญ่เพื่อช่วงชิงการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order)

ทว่าในศตวรรษที่ 21 จู่ตัวไฟมิได้เริ่มด้วยการระดมยิงทางทหาร หากแต่ปะทุขึ้นในรูปแบบ "สงครามการค้าและเทคโนโลยี" (Trade & Tech War) ที่มุ่งเน้นการตัดขาดห่วงโซ่อุปทาน (Decoupling) ในเทคโนโลยีสองทาง (Dual-use Technology) เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และเคมีคอนดักเตอร์ ซึ่งเป็นหัวใจของความได้เปรียบทางทหารยุคหน้า สถานะนี้สร้าง "กับดักของคนกลาง" ที่บีบคั้นให้รัฐขนาดเล็กและขนาดกลางต้องเผชิญกับแรงกดดันมหาศาลในการเลือกข้าง (Strategic Dilemma) ซึ่งกระทบต่อสมดุลความมั่นคงแห่งชาติและการตัดสินใจจัดหายุทโธปกรณ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของไทย:

1. การแยกตัวทางเทคโนโลยี (The Great Decoupling): การที่สหรัฐฯ จำกัดการเข้าถึงเทคโนโลยีเคมีคอนดักเตอร์และ AI ขั้นสูงของจีน (Chip War) ส่งผลกระทบโดยตรงต่อห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ กองทัพไทยซึ่งมีอาวุธยุทโธปกรณ์จากทั้งสองค่าย (Hybrid Arsenal) กำลังเผชิญความเสี่ยงเรื่องความเข้ากันได้ของระบบ (Interoperability) และความยั่งยืนของการส่งกำลังบำรุง

2. แรงกดดันในการเลือกข้าง (Strategic Dilemma): นโยบาย "ไผ่ลู่ลม" (Bamboo Diplomacy) ของไทยกำลังถูกทดสอบอย่างหนัก สหรัฐฯ ต้องการให้ไทยเป็นหัวหอกในการปิดล้อมจีนผ่านการฝึก Cobra Gold และความร่วมมือทางทหาร ในขณะที่จีนใช้อำนาจละมุน (Soft Power) และโครงการ Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อดึงไทยเข้าสู่วงโคจรทางเศรษฐกิจ (ปณิธาน วัฒนายากร, 2562) สถานการณ์นี้สร้างความเปราะบางให้กับการวางยุทธศาสตร์ป้องกันประเทศ ที่ต้องรักษาสมดุลไม่ให้เอียงไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนเสียอิทธิพลทางนโยบาย

4.2 บทเรียนความขัดแย้งในภูมิภาค (Regional Gray Zone Tactics):

สงครามที่ไม่ประกาศ

ภูมิภาคเอเชียได้กลายเป็นห้องทดลองของ "ยุทธวิธีพื้นที่สีเทา" (Gray Zone Tactics) ที่มีพลวัตและความซับซ้อนที่สุดในโลก กองทัพของชาติต่างๆ พยายามบรรลุวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์โดยหลีกเลี่ยงการก้าวข้ามขีดเริ่มของสงคราม (Threshold of War) ผ่านกรณีศึกษาที่สำคัญดังนี้

4.2.1 จีน-อินเดีย: การปะทะด้วยอาวุธยุทโธปกรณ์ในสงครามยุคใหม่

ที่มาและความสำคัญ:

ความขัดแย้งที่หุบเขากัลวาน (Galwan Valley) ในปี 2020 เป็นจุดเปลี่ยนของนิยามการปะทะตามแนวชายแดน ทหารจีนและอินเดียเข้าปะทะกันอย่างดุเดือดโดยใช้กระบอง ลวดหนาม และก้อนหิน ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ปฏิบัติการนี้สะท้อนความพยายามอย่างยิ่งยวดในการ "ควบคุมระดับความรุนแรง" (Escalation Control) การเลือกใช้ "อาวุธที่ไม่ใช่อาวุธปืน" (Kinetic without Firearms) เป็นกลยุทธ์เพื่อหลีกเลี่ยงการละเมิดข้อตกลงหยุดยิง แต่ยังคงบรรลุผลในการกดดันและยึดครองพื้นที่ทางกายภาพ (Grossman, 2020)

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของไทย:

กรณีศึกษานี้ส่งสัญญาณเตือนอย่างรุนแรงต่อการป้องกันแนวชายแดนของกองทัพไทย (RTARF) ภัยคุกคามอาจมาในรูปแบบของการใช้กำลังกายหรือยุทธโธปกรณ์ดัดแปลงที่กฎการปะทะ (Rules of Engagement - ROE) แบบดั้งเดิมไม่ครอบคลุม หากเพื่อนบ้านใช้มวลชน กองกำลังกึ่งทหาร หรือเจ้าหน้าที่รัฐนอกเครื่องแบบเข้ากดดันแนวชายแดน กองทัพไทยจะเผชิญสถานะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก (Dilemma) การใช้กำลังทหารตามแบบตอบโต้อาจตกเป็นเหยื่อของการยั่วยุ (Provocation Trap) กองทัพจึงต้องปรับปรุง ROE และเตรียมความพร้อม

สำหรับปฏิบัติการปราบจลาจลทางยุทธวิธี (Tactical Riot Control) ที่ผสมผสานกับขีดความสามารถทางทหาร

4.2.2 วิกฤตช่องแคบไต้หวัน: สงครามบั่นทอนความพร้อมรบ (War of Attrition)

ที่มาและความสำคัญ:

การแสดงกำลังของกองทัพอากาศจีน (PLAAF) เหนือช่องแคบไต้หวัน คือปฏิบัติการ "สงครามบั่นทอนกำลังในพื้นที่สีเทา" (Gray Zone Attrition Warfare) อย่างเป็นระบบ จีนส่งฝูงบินรบและอากาศยานไร้คนขับ (UAV) รุกล้ำเขตแสดงตนเพื่อป้องกันภัยทางอากาศ (ADIZ) นับพันเที่ยวบินต่อปี เป้าหมายหลักมิใช่การเปิดฉากโจมตี แต่เพื่อสร้าง "ความเหนื่อยล้าทางยุทธวิธี" (Tactical Fatigue) แก่ไต้หวัน ทั้งมิติของโครงสร้างอากาศยาน (Airframe Life) ที่สึกหรอจากการบินสกัดกั้น (Scramble) ตลอด 24 ชั่วโมง และมิติของความเครียดสะสมของนักบิน (Pilot Fatigue) (Lee & Lague, 2021)

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของไทย:

นี่คือบทเรียนที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อยุทธศาสตร์การป้องกันภัยทางอากาศของกองทัพอากาศ (RTAF) หากในอนาคต ประเทศคู่ขัดแย้งเลือกใช้ยุทธวิธีส่งฝูงโดรนราคาถูกรบกวนหรืออากาศยานบินรุกรานน่านฟ้าไทยอย่างต่อเนื่อง การใช้เครื่องบินขับไล่สมรรถนะสูง (เช่น F-16 หรือ Gripen) ขึ้นสกัดกั้นทุกครั้ง จะนำไปสู่การสูญเสียชั่วโมงบิน เฝ้าลาดูงบประมาณ และลดทอนความพร้อมรบจริง (Combat Readiness) อย่างรวดเร็ว RTAF จำเป็นต้องแสวงหาความได้เปรียบแบบอสมมาตร (Asymmetric Advantage) เช่น การใช้ระบบป้องกันภัยทางอากาศภาคพื้นดิน (GBAD) หรือระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (C-UAS) เข้ามาแบ่งเบาภารกิจ เพื่อสงวนกำลังทางอากาศไว้สำหรับภัยคุกคามระดับสูง

4.2.3 ปัญหาทะเลจีนใต้: กองเรือประมงติดอาวุธและยุทธวิธีห่อหุ้มลำปลี (Maritime Militia)

ที่มาและความสำคัญ:

จีนสร้างความคลุมเครือทางยุทธศาสตร์ผ่านการใช้ "กองเรือประมง" สีน้ำเงิน (Blue Hulls) หรือกองกำลังกึ่งทหาร (Maritime Militia) ทำหน้าที่รุกล้ำน่านน้ำและขัดขวางการปฏิบัติงานของประเทศคู่ขัดแย้ง โดยมีเรือยามฝั่ง (White Hulls) คอยคุ้มกัน และเรือรบ (Gray Hulls) สนับสนุนอยู่ห่างๆ ยุทธวิธี "Cabbage Strategy" หรือการล้อมกรอบทีละชั้นนี้ ใช้พลเรือนเป็นเกราะกำบังทำให้ฝ่ายตรงข้ามไม่กล้าใช้กำลังทางทหารเข้าจัดการเพราะเกรงจะถูกโจมตีว่าละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายระหว่างประเทศ (Poling, 2019)

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อดุลยภาพทางยุทธศาสตร์ของไทย:

ยุทธวิธีนี้สร้างความเปราะบางให้กับผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของไทย ทั้งในอ่าวไทยและทะเลอันดามัน การแยกส่วนการบังคับบัญชาระหว่างกองทัพเรือ (RTN) กองทัพอากาศ (RTAF) และหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทางทะเล (เช่น ศรชล.) อาจกลายเป็นช่องโหว่ให้ข้าศึกใช้ยุทธวิธีนี้เข้าตัดขวางผลประโยชน์ การเผชิญหน้ากับกองกำลังกึ่งทหารต้องการการบูรณาการระบบข่าวกรอง (ISR) ทางทะเลที่ไร้รอยต่อระหว่างเหล่าทัพ เพื่อพิสูจน์ทราบเป้าหมายและเจตนาที่แท้จริง ก่อนที่สถานการณ์จะบานปลายไปสู่การสูญเสียอธิปไตย

4.3 กรณีศึกษาพื้นที่ทับซ้อนและความขัดแย้งไทย-กัมพูชา: จากระยะยาวในอดีตสู่สมรภูมิปัจจุบัน

ที่มาและความสำคัญ:

ความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงระหว่างไทยและกัมพูชา เปรียบเสมือน "รอยเลื่อนทางธรณีวิทยา" ที่พร้อมจะเกิดแผ่นดินไหวได้ตลอดเวลา หากวิเคราะห์ผ่านเลนส์ประวัติศาสตร์นิพนธ์ (Historiography) ความขัดแย้งนี้มีรากฐานมาจากมรดกของลัทธิอาณานิคมฝรั่งเศส (French Colonial Legacy) ที่ทิ้งความคลุมเครือของเส้นเขตแดนไว้ผ่านสนธิสัญญาและแผนที่มาตราส่วน 1:200,000 (Mappemonde)

บทเรียนราคาแพงที่สุดของกองทัพไทยคือกรณี **ปราสาทพระวิหาร** (พ.ศ. 2505 และการตีความคำพิพากษา พ.ศ. 2554) ซึ่งกัมพูชาได้แสดงให้เห็นถึงความเหนือชั้นในการใช้ยุทธวิธี **"นิติสงคราม" (Lawfare)** โดยการนำกลไกศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ICJ) และเวทีพหุภาคี (UNESCO) มาเป็นเครื่องมือบีบบังคับทางการเมือง (Political Coercion) (สีลดา หวานชิต, 2564) ในขณะที่กองทัพไทยในอดีตยังคงยึดติดกับการใช้กำลังทหารตามแบบ (Conventional Posture) และการครอบครองพื้นที่ทางกายภาพ (Physical Possession) ความพ่ายแพ้ในเวทีระหว่างประเทศครั้งนั้นเป็นเครื่องยืนยันว่า **"การรบชนะในสนามรบ อาจนำไปสู่ความพ่ายแพ้ในศาลโลก หากปราศจากการบูรณาการเครื่องมือพลังอำนาจแห่งชาติ (DIME)"**

ความท้าทายในปัจจุบันและอนาคต (พ.ศ. 2568-ปัจจุบัน): พื้นที่ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ปัจจุบัน ศูนย์กลางแรงโน้มถ่วงของความขัดแย้งได้เคลื่อนย้ายจากแนวสันปันน้ำบนเทือกเขาพนมดงรัก ลงสู่อ่าวไทย ในบริเวณ **พื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล (Overlapping Claims Area - OCA)** ขนาดประมาณ 26,000 ตารางกิโลเมตร ซึ่งอุดมไปด้วยทรัพยากรปิโตรเลียมมูลค่ามหาศาล ปัญหาเกิดจากการประกาศเขตไหล่ทวีปที่ทับซ้อนกัน (กัมพูชาประกาศปี 2515 โดยลากเส้นผ่านกึ่งกลางเกาะกูด และไทยประกาศปี 2516) แม้จะมีบันทึกความเข้าใจ (MOU 2544) เพื่อเจรจาพัฒนาร่วมกัน แต่ความเปราะบางทางการเมืองภายในของทั้งสองประเทศได้แปรสภาพพื้นที่นี้ให้กลายเป็นสมรภูมิ Hybrid Warfare อย่างเต็มรูปแบบ (Pongsudhirak, 2023)

การวิเคราะห์ความท้าทายปัจจุบัน (2568-ปัจจุบัน):

1. กักตักชาตินิยมและ Information Operations:

ประเด็น OCA ไม่ใช่เพียงเรื่องพลังงาน แต่ถูกผูกโยงกับ "เกาะกูด" และ อธิปไตย กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองในทั้งสองประเทศใช้ Social Media ปลุกกระแสมหาชน (Nationalist Sentiment) กดดันรัฐบาล ซึ่งเป็นลักษณะของ Hybrid Warfare ที่ใช้มวลชนเป็นอาวุธ (Weaponization of Public Opinion) ฝ่ายตรงข้าม อาจใช้ IO เพื่อบิดเบือนข้อเท็จจริง สร้างความเกลียดชัง และบีบให้กองทัพต้องวาง กำลังเผชิญหน้า ซึ่งเสี่ยงต่อการปะทะโดยไม่ตั้งใจ

2. นิติสงครามซ้อนผลประโยชน์ (Lawfare & Geoeconomics):

การอ้างสิทธิตามเส้นไหล่ทวีปและกฎหมายระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน เป็นเครื่องมือต่อรองบนโต๊ะเจรจา กองทัพเรือและกองทัพอากาศไทยต้องเตรียมพร้อม รับมือสถานการณ์ที่ฝ่ายตรงข้ามอาจใช้ "เรือสำรวจน้ำมัน" หรือ "โดรนใต้น้ำ" เข้ามา ปฏิบัติการในพื้นที่ทับซ้อน โดยอ้างสิทธิทับซ้อนทางกฎหมาย ซึ่งจะทำให้ ROE ของ ทหารไทยมีความซับซ้อนอย่างยิ่ง (สีดา หวานซิด, 2564; สุรชาติ บำรุงสุข, 2566)

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อคุณภาพทางยุทธศาสตร์ของไทย:

ความขัดแย้งในพื้นที่ OCA ส่งผลกระทบต่อเชิงลึกต่อยุทธศาสตร์ความมั่นคงของไทย
ดังนี้ :

1. กับดักชาตินิยมและสมรภูมิข้อมูลข่าวสาร (Nationalist Traps & Cognitive Warfare):

ประเด็น OCA ไม่ใช่เพียงเรื่องความมั่นคงทางพลังงาน (Energy Security) แต่ถูกกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองนำไปผูกโยงกับ "การสูญเสีย ดินแดน" (Loss of Territory) ฝ่ายตรงข้ามและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองใช้ เครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการดำเนินปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร (Information Operations) ปลุกกระแสมหาชนสุดโต่ง (Ultra-nationalism) เพื่อสร้างความโกรธแค้น (Weaponization of Public Anger)

- **ผลกระทบทางยุทธศาสตร์:** สถานะนี้ทำให้รัฐบาลและกองทัพสูญเสียความยืดหยุ่นในการเจรจา (Loss of Strategic Flexibility) ผู้บัญชาการทหารถูกบีบให้ต้องแสดงท่าทีแข็งกร้าว (Hawkish Posture) เพื่อลดแรงกดดันจากมวลชน ซึ่งเพิ่มความเสี่ยงต่อการคำนวณผิดพลาด (Miscalculation) และการปะทะด้วยกำลังทหารโดยไม่เจตนา

2. นิติสงครามและยุทธวิธีพื้นที่สีเทาทางทะเล (Maritime Gray Zone & Lawfare):

ในพื้นที่ OCA กัมพูชาอาจนำยุทธวิธี "พื้นที่สีเทา" ที่เรียนรู้จากมหาอำนาจมาปรับใช้ เช่น การส่ง **เรือสำรวจคลื่นไหวสะเทือน (Seismic Survey Vessels)** ของพลเรือน หรือ **กองเรือกึ่งทหาร (Maritime Militia)** เข้ามาลอยลำในพื้นที่ทับซ้อน โดยอ้างสิทธิตามกฎหมายภายในของตน พร้อมจัดวางเรือยามฝั่ง (Coast Guard) คอยคุ้มกันอยู่ห่างๆ

- **ผลกระทบทางยุทธศาสตร์:** กองทัพเรือ (RTN) และกองทัพอากาศ (RTAF) จะเผชิญกับสถานะ "กลืนไม่เข้าคายไม่ออก" (Dilemma) ในการบังคับใช้กฎการปะทะ (Rules of Engagement - ROE) หากส่งเรือรบหรือเครื่องบินขับไล่เข้าสกัดกั้นเรือพลเรือน จะถูกกล่าวหาว่าละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศและใช้กำลังเกินกว่าเหตุ (Disproportionate Force) แต่หากปล่อยปละละเลย จะเท่ากับเป็นการยอมรับการสูญเสียอธิปไตยทางอ้อม (Creeping Annexation)

3. ภูมิรัฐศาสตร์เศรษฐกิจ (Goeconomic Coercion):

ในขณะที่ปริมาณก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยของไทยกำลังลดลงอย่างรวดเร็ว กัมพูชาซึ่งมีศักยภาพในการพึ่งพาแหล่งพลังงานและทุนจากมหาอำนาจอื่น (เช่น จีน) อาจใช้ "เวลา" เป็นอาวุธ (Weaponization of Time) ในการดิ่งเกม

การเจรจา เพื่อบีบให้ไทยซึ่งมีความต้องการพลังงานเร่งด่วนกว่า ต้องยอมรับเงื่อนไขที่เสียเปรียบในเส้นเขตแดนแลกกับการนำก๊าซขึ้นมาใช้ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2566)

4. โจทย์ใหม่ของกองทัพอากาศ (The New Challenge for RTAF):

บทเรียนจากความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ชี้ให้เห็นว่ากองทัพอากาศไม่สามารถหลีกเลี่ยงภารกิจใน "พื้นที่สีเทา" ได้อีกต่อไป RTAF ต้องยกระดับขีดความสามารถด้าน การข่าวกรอง เฝ้าระวัง และลาดตระเวน (ISR) ทางทะเล เพื่อให้ได้มาซึ่งการหยั่งรู้สถานการณ์ (Situational Awareness) ที่เหนือกว่าข้าศึก การใช้ทรัพยากรราคาแพงอย่างเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 4 บินลาดตระเวนเพื่อกดดันเรือประมงดัดแปลง อาจไม่ใช่สมการที่คุ้มค่า

เพื่อสนับสนุนการรักษาสมดุลทางยุทธศาสตร์ RTAF ต้องปรับบทบาทจากการเป็นเพียงผู้ใช้อำนาจการยิง (Firepower Provider) สู่การเป็นผู้ให้ความเหนือกว่าด้านข้อมูล (Information Superiority) RTAF ต้องพัฒนาระบบอากาศยานไร้คนขับ (UAS) ที่สามารถบินลาดตระเวนเฝ้าระวังเหนือพื้นที่ OCA ได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน (Persistent ISR) ผสานกับการรวบรวมกับกำลังทางเรือ เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์ที่แม่นยำที่สุด ก่อนที่ฝ่ายการเมืองจะตัดสินใจ

การวิเคราะห์ในบทนี้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า "ภัยคุกคามไม่ใช่สิ่งที่กำลังจะมา แต่เป็นสิ่งที่อยู่ล้อมรอบตัวเราแล้ว"

- สหรัฐฯ และจีน กำลังบีบให้เราต้องเลือกข้างในสงครามเทคโนโลยี
- เพื่อนบ้านกำลังพัฒนายุทธวิธีพื้นที่สีเทา ทั้งการปะทะที่ไม่ใช้อาวุธปืน และการรุกรานฟ้าเพื่อบั่นทอนกำลัง

- พื้นที่ทับซ้อนทางทะเลกำลังกลายเป็นจุดวาทะที่ผสมผสานระหว่างกฎหมายพลังงาน และความคลั่งชาติ

เมื่อพิจารณากรณีศึกษาในบทนี้ ทั้งแรงกดดันจากการแข่งขันของมหาอำนาจ ยุทธวิธีพื้นที่สีเทาของเพื่อนบ้านรอบทิศทาง และระเบิดเวลาทางภูมิรัฐศาสตร์ในพื้นที่ทับซ้อน OCA จะเห็นได้อย่างแจ่มแจ้งว่า "ภัยคุกคามไม่ใช่สิ่งที่กำลังจะมา แต่เป็นสิ่งที่กองทัพไทยกำลังเผชิญหน้าอยู่ทุกวินาที"

คำถามเชิงยุทธศาสตร์ที่ทำนายฝ่ายอำนวยการและผู้บัญชาการระดับสูงในเวลานี้คือ "โครงสร้างกำลังรบ หลักนิยม และขีดความสามารถที่กองทัพไทยและกองทัพอากาศมีอยู่ในมือ เพียงพอหรือไม่ที่จะรับมือกับภัยคุกคามซับซ้อนลึกลับหรือไม่"

ใน บทที่ 5 เราจะเปลี่ยนมุมมองจากการประเมิน "ภัยคุกคามภายนอก" มาสู่การ "วิพากษ์ตนเอง" (Self-Reflection) อย่างตรงไปตรงมา เราจะเจาะลึกถึงผลกระทบและความท้าทายต่อขีดความสามารถของกองทัพ โดยเฉพาะจุดเปราะบาง (Vulnerabilities) ในมิติทางอากาศ ไชเบอร์ ระบบ C5ISR และกระบวนการคิดของกำลังพล เพื่อหาคำตอบว่า "ทำไมการปฏิรูปและปรับโครงสร้างกำลังรบ จึงไม่ใช่เพียงทางเลือก แต่คือหนทางรอดเดียวของกองทัพอากาศไทย"

บทที่ 5

ผลกระทบและความท้าทายต่อขีดความสามารถของกองทัพไทย

จากบทที่ 4 ที่ได้ฉายภาพความรุนแรงของพายุภูมิรัฐศาสตร์ ยุทธวิธีพื้นที่สีเทา (Gray Zone Tactics) และระยะเวลาในพื้นที่ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ซึ่งกำลังโอบล้อมประเทศไทย บทนี้จะทำหน้าที่เสมือน "กระจกสะท้อนความจริงอันเจ็บปวดแต่มีอาจหลีกเลี่ยงได้" เพื่อประเมินความพร้อมขององค์กรในสถานะที่นิยามของความมั่นคงถูกพลิกโฉม

ประวัติศาสตร์ทางทหารสอนเราว่า กองทัพที่ล่มสลายมักไม่ใช่กองทัพที่ขาดแคลนอาวุธ แต่คือ "กองทัพที่เตรียมตัวเพื่อทำสงครามในอดีต" (Preparing for the Last War) เมื่อเผชิญกับสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) ที่ไร้รูปแบบและข้ามมิติ ขีดความสามารถของยุทธโประณ์ทางกายภาพที่ยิ่งใหญ่ มิใช่คำตอบสุดท้ายเสมอไป ความท้าทายที่แท้จริงของ กองทัพไทย (RTARF) ในปัจจุบัน ฝังรากลึกอยู่ในระบบโครงสร้างการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) เครือข่ายการสื่อสาร และขีดความสามารถในการตอบสนองต่อภัยคุกคามแบบผสมผสาน บทนี้จะเจาะลึกถึงจุดเปราะบาง (Vulnerabilities) ของกองทัพในภาพรวม ก่อนจะเข้าสู่การวิเคราะห์ผลกระทบใน "มิติทางอากาศ" (Air Domain) ซึ่งเป็นด้านหน้าที่มีความรวดเร็วและเปราะบางที่สุด เพื่อเป็นฐานคิดสำคัญในการออกแบบทิศทางของกองทัพอากาศในบทต่อไป

5.1 ข้อจำกัดของการปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) ในกองทัพไทย:

ปัญหาการบูรณาการระบบ C5ISR

5.1.1 วัฒนธรรมแบบแยกส่วนและคลังแสงลูกผสม

(Siloed Culture and the Hybrid Arsenal Dilemma)

หัวใจสำคัญของการรับมือกับภัยคุกคามในพื้นที่สีเทา คือความสามารถในการ "ปฏิบัติการร่วม" (Joint Operations) ที่ไร้รอยต่อระหว่างเหล่าทัพ อย่างไรก็ตาม ความท้าทายหลักของกองทัพไทยยังคงเป็นเรื่องของวัฒนธรรมองค์กรและโครงสร้างที่มักมีลักษณะ "แยกส่วน" (Siloed Approach) แม้จะมีการริเริ่มระบบบัญชาการบูรรวม แต่ในทางปฏิบัติ การบูรณาการข้ามเหล่าทัพมักเกิดขึ้นเฉพาะกิจในห้วงการฝึก มากกว่าจะเป็นกลไกถาวรที่ทำงานแบบเรียลไทม์ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2566)

ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายการจัดหายุทโธปกรณ์แบบรักษาสถิตมหาอำนาจทำให้กองทัพไทยมีลักษณะเป็น "คลังแสงลูกผสม" (Hybrid Arsenal) ที่มีอาวุธยุทโธปกรณ์จากหลากหลายค่าย (เช่น สหรัฐฯ ยุโรป จีน และอิสราเอล) สิ่งนี้สร้างฝันร้ายทางด้านลอจิสติกส์และการสื่อสาร เครื่องบินขับไล่ตะวันตกของกองทัพอากาศ ไม่อาจส่งผ่านข้อมูลเป้าหมาย (Data Link) ให้กับระบบป้องกันภัยทางอากาศหรือเรือบทึบมาจากค่ายตะวันออกได้อย่างสมบูรณ์แบบโดยปราศจากเกตเวย์ตัวกลางที่ซับซ้อน ซึ่งความล่าช้าเพียงเสี้ยววินาทีในการแปลงสัญญาณ อาจหมายถึงความพ่ายแพ้ในสมรภูมิยุคใหม่

5.1.2 ปัญหาคอขวดของระบบ C5ISR และผลกระทบต่อพื้นที่ทับซ้อน (C5ISR Bottleneck in the Gray Zone)

ในสถานะที่ข้าศึกใช้การโจมตีแบบผสมผสาน ทั้งมวลชน กองกำลังกึ่งทหาร และปฏิบัติการข่าวสาร ยกตัวอย่างเช่น หากเกิดวิกฤตการณ์ในพื้นที่อ้างสิทธิทับซ้อน (OCA) เมื่อเรือประมงดัดแปลงของประเทศเพื่อนบ้านรุกล้ำเข้ามา กองทัพไทยจำเป็นต้องมีระบบการควบคุม บังคับบัญชา คอมพิวเตอร์ การสื่อสาร ข่าวกองเรือ ใฝ่ระวัง และลาดตระเวน (C5ISR) ที่เป็นเอกภาพ ทว่าในปัจจุบัน เครือข่ายเซ็นเซอร์ของกองทัพเรือที่ผิวน้ำ และเรดาร์ของกองทัพอากาศบนท้องฟ้า ยังขาดการหลอมรวมข้อมูลที่สมบูรณ์

หากปราศจาก "ภาพสถานการณ์ร่วม" (Common Operational Picture - COP) ที่แม่นยำและเป็นหนึ่งเดียว วงรอบการตัดสินใจ (OODA Loop) ของผู้บังคับบัญชาระดับสูงจะเกิดความล่าช้า ผู้บังคับบัญชาจะไม่สามารถแยกแยะได้ทันทีว่าจุดบนจอเรดาร์คือเรือพลเรือนทั่วไป หรือเรือกึ่งทหารที่ติดอาวุธ ความลังเลนี้เปิดโอกาสให้ข้าศึกฉวยโอกาสสร้าง "ความสำเร็จที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้" (Fait Accompli) เช่น การตั้งแท่นขุดเจาะหรือสร้างสิ่งปลูกสร้าง ก่อนที่กองทัพไทยจะทันได้ใช้อำนาจกำลังรบตอบสนอง (Deptula, 2001)

5.2 ความเปราะบางในมิติทางอากาศ (Air Domain Vulnerabilities):

ภัยคุกคามอสมมาตรและสมการความพร้อมรบ

(จุดเปลี่ยนผ่านการวิเคราะห์: เมื่อมิติทางอากาศคือด้านหน้าของการปะทะในพื้นที่สีเทา ความเปราะบางของกำลังทางอากาศย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของกองทัพไทยในภาพรวม โครงสร้างทางยุทธศาสตร์ของ RTAF จึงต้องถูกนำมาทบทวนอย่างเร่งด่วน)

5.2.1 ภัยคุกคามต่อฐานบินจากฝูงโดรน: เมื่อผู้ล่ากลายเป็นเป้าหมาย (Airbase Vulnerability: Hunters Becoming Targets)

ฐานบิน (Airbases) คือศูนย์กลางการฉายอำนาจกำลังรบทางอากาศ แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ที่อยู่นิ่ง (Static Targets) และมีความเปราะบางสูงสุด บทเรียนจากสงครามยูเครนชี้ให้เห็นชัดเจนว่า แม้รัสเซียจะมีระบบป้องกันภัยทางอากาศระดับโลก (S-400) แต่ฐานทัพอากาศทางยุทธศาสตร์ที่อยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดิน (เช่น ฐานทัพอากาศ Engels) กลับถูกโจมตีด้วยอากาศยานไร้คนขับดัดแปลงราคาถูกของยูเครน ทำลายเครื่องบินทิ้งระเบิดมูลค่ามหาศาลคาตาลานจอด

ภาพที่ 6: ความเปราะบางในมิติทางอากาศ

สำหรับ RTAF ระบบป้องกันภัยทางอากาศที่ฐานบินส่วนใหญ่ถูกออกแบบมาเพื่อรับมือกับเครื่องบินขับไล่หรือซีปนาวุธขนาดใหญ่ (High-Fast Targets) แต่มีจุดบอดมหาศาลในการตรวจจับและทำลาย ฝูงอากาศยานไร้คนขับขนาดเล็ก (Drone Swarms) หรือโดรนพลีชีพ (Loitering Munitions) ที่บินต่ำ ลัดเลาะภูมิประเทศ และมีพื้นที่หน้าตัดเรดาร์ (RCS) ต่ำมาก หากกลุ่มผู้ไม่หวังดี หรือหน่วยรบพิเศษของฝ่ายตรงข้าม ลักลอบปล่อยโดรนพาณิชย์ดัดแปลงติดระเบิด (ราคาเพียงไม่กี่หมื่นบาท) เข้าโจมตีโรงเก็บเครื่องบินขับไล่ (Shelter) คลังแสงหรือหอบังคับการบิน (Tower) นี่คือ "วิกฤตความคุ้มค่า" (Cost-Exchange Ratio Crisis) ที่น่าสะพรึงกลัวที่สุด โดรนราคาถูกสามารถทำลายเครื่องบินขับไล่มูลค่าหลายพันล้านบาท และทำให้ฐานบินเป็นอัมพาตได้โดยไม่ต้องประกาศสงคราม (Rogers, 2019)

5.2.2 การรักษาสมดุลความพร้อมรบจากกรณีการล้ำแดนแบบฉับพลัน (Readiness Balance and Sudden Incursions)

ทฤษฎีสงครามบั่นทอนกำลัง (War of Attrition) ในช่องแคบไต้หวัน ไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป กองทัพอากาศไทยเคยได้รับบทเรียนอย่างลึกซึ้งจาก เหตุการณ์เครื่องบินขับไล่ MiG-29 ของเมียนมา ล้วน่านฟ้าไทยที่อำเภอบพพระ จังหวัดตาก ในปี พ.ศ. 2565 เหตุการณ์นั้นสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายขั้นวิกฤต ของการตอบสนองต่อการล้ำแดนแบบฉับพลัน (Sudden Airspace Incursions) ที่มีเวลาแจ้งเตือน (Warning Time) เพียงไม่กี่นาที

การประเมินเจตนา (Intent) ของอากาศยานที่ไม่ปรากฏฝ่าย เป็นเรื่อง ยากยิ่งในพื้นที่ชายแดนที่มีความขัดแย้งภายใน การจะส่งนำเครื่องบินรบขึ้นสกัด กัน (Scramble) ทันที มีความเสี่ยงต่อการยกระดับความรุนแรง (Escalation) แต่ การตอบสนองที่ล่าช้าก็บ่อนทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกองทัพ ยิ่งไป กว่านั้น กองทัพยังเผชิญกับ "ช่องโหว่ทางกฎหมาย" เนื่องจากขาด กฎการปะทะ สำหรับพื้นที่สีเทา (Gray Zone Rules of Engagement - ROE) ที่ชัดเจน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับยุทธวิธีเกิดความลังเล หากในอนาคต ประเทศคู่ขัดแย้งจง ใจใช้ยุทธวิธีส่งอากาศยานหรือโดรนล้ำแดนเพื่อหยั่งเชิง หรือเพื่อ "กวนข้าศึก" อย่างต่อเนื่อง RTAF จะเผชิญกับต้นทุนมหาศาล การส่งเครื่องบินขับไล่สมรรถนะ สูงขึ้นปฏิบัติการทุกครั้ง นำมาซึ่งการเผาผลาญงบประมาณ การสึกหรอของ โครงสร้างอากาศยาน (Airframe Fatigue) ที่มีอายุการใช้งานจำกัด และ ความเครียดสะสมของนักบิน กำลังทางอากาศของเราอาจถูกทำลายความพร้อมรบ (Combat Readiness) ลงอย่างช้าๆ ก่อนที่สงครามจริงตามแบบจะเริ่มต้นขึ้น

5.3 ความท้าทายในมิติไซเบอร์ อวกาศ และข้อมูลข่าวสาร: ภัยคุกคามที่มองไม่เห็น (Invisible Threats in Cyber, Space, and Info Ops)

ภาพที่ 7: ความท้าทายในมิติไซเบอร์ อวกาศ และข้อมูลข่าวสาร

5.3.1 อวกาศที่เปราะบางและการรบกวนสัญญาณ

(Space Vulnerability, Jamming, and Spoofing)

การรบของกองทัพอากาศในปัจจุบันต้องพึ่งพาระบบอวกาศ (Space Domain) เกือบ 100% ทั้งเรื่องระบบระบุพิกัดนำร่อง (GPS/GNSS) สำหรับอาวุธปล่อยนำวิถีความแม่นยำสูง (PGMs) และการสื่อสารผ่านดาวเทียม (SATCOM) ความเปราะบางของกองทัพไทยคือ เราเป็นเพียง "ผู้ใช้งาน" (End-user) มิใช่เจ้าของเทคโนโลยี หากเกิดวิกฤตการณ์ในพื้นที่ทับซ้อน ข้าศึกที่มีขีดความสามารถทางสงครามอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Warfare - EW) ก้าวหน้า อาจใช้ยุทธวิธีการรบกวนสัญญาณ (Jamming) หรือการปลอมแปลงสัญญาณดาวเทียม (GPS Spoofing)

บทเรียนจากสมรภูมิยูเครนพบว่า อาวุธปล่อยนำวิถี JDAM และเครื่องบินไร้คนขับของชาติตะวันตก จำนวนมากสูญเสียความแม่นยำ หรือบินหลงทิศทางเนื่องจากถูกรบกวนสัญญาณ GPS จากระบบ EW ของรัสเซีย หากสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับ RTAF ในขณะที่ปฏิบัติการกิจสนับสนุนทางอากาศใกล้ชิด (Close

Air Support - CAS) ตามแนวชายแดน อาจส่งผลให้ระเบิดพลาดเป้าหมายไปตกใส่ฝ่ายกำลังรบฝ่ายเดียวกัน (Fratricide) หรือพื้นที่ของพลเรือน นำไปสู่ความสูญเสียทางยุทธวิธีที่ลุกลามเป็นวิกฤตระดับชาติ (Harrison et al., 2020)

5.3.2 พลเรือนเชิงยุทธศาสตร์และผลกระทบต่อความชอบธรรม (The Strategic Corporal and Loss of Legitimacy)

ในยุคสงครามข้อมูลข่าวสาร อำนาจการยิง (Firepower) ต้องดำเนินควบคู่ไปกับอำนาจการเล่าเรื่อง (Narrative Power) แนวคิด "พลทหารเชิงยุทธศาสตร์" (Strategic Corporal) ของ Gen. Charles Krulak ได้ถูกยกระดับขึ้นเป็น "นักบินเชิงยุทธศาสตร์" การตัดสินใจเพียงเสี้ยววินาทีของนักบินขับไล่บนท้องฟ้า สามารถส่งผลสะท้อนถึงเวทีสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ

หากกองทัพจำเป็นต้องใช้กำลังทางอากาศเพื่อตอบโต้ในพื้นที่สีเทา เช่น การสกัดกั้นกลุ่มเรือประมงที่รุกล้ำน่านน้ำ หรือการยิงโดรนต้องสงสัยตก ฝ่ายตรงข้ามจะใช้กลยุทธ์ "การทำให้ตกเป็นเหยื่อ" (Victimhood Strategy) ภาพและคลิปวิดีโอของการปฏิบัติการจะถูกบิดเบือน ตัดต่อ (Deepfake) และเผยแพร่ผ่านโครงข่ายสื่อสังคมออนไลน์แบบเรียลไทม์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ "มหาอำนาจทางการทหารที่ใช้กำลังรังแกพลเรือน" การพ่ายแพ้ในสงครามความรู้คิด (Cognitive Warfare) จะทำลาย **ความชอบธรรม (Legitimacy)** ในการปฏิบัติการอย่างย่ำแย่ ส่งผลให้รัฐบาลและกองทัพถูกโดดเดี่ยวจากประชาคมโลก ถูกคว่ำบาตรทางอาวุธ และสูญเสียแรงสนับสนุนจากประชาชนในประเทศ ซึ่งถือเป็นความพ่ายแพ้เบ็ดเสร็จในสงครามพันทาง (Freedman, 2022)

การประเมินสถานะภาพของกองทัพในบทนี้ ชี้ให้เห็นถึงรอยร้าวทางยุทธศาสตร์ที่ลึกซึ้งและอันตรายยิ่ง ข้อจำกัดในการบูรณาการระบบ C5ISR ร่วมข้ามเหล่าทัพ ทำให้การรับมือภัยคุกคามขาดความเป็นเอกภาพ ในขณะเดียวกัน "มิติทางอากาศ" ซึ่งเปรียบเสมือน

โล่กำบังและหอกทะลวงพื้นหลัก กลับเต็มไปด้วยจุดตาย (Achilles' Heel) ทั้งจากการถูกคุกคามฐานบินด้วยโดรนราคาหลักหมื่น การถูกบั่นทอนกำลังรบและขวัญกำลังใจด้วยยุทธวิธีล้ำแดนแบบดับพลัน ความเปราะบางต่อสงครามอิเล็กทรอนิกส์ และความเสี่ยงที่จะสูญเสียความชอบธรรมจากการตกเป็นเหยื่อของปฏิบัติการข่าวสาร

เมื่อมิติทางอากาศคือปัจจัยชี้ขาดความอยู่รอดของชาติในสมรภูมิยุคใหม่ กองทัพอากาศ (RTAF) ในฐานะผู้รับผิดชอบหลัก จึงต้องรับภาระที่หนักหน่วงที่สุดในการพลิกโฉมองค์กรเพื่ออุดช่องโหว่เหล่านี้ การคงไว้ซึ่งกระบวนทัศน์ ทฤษฎี หรือหลักสูตรการศึกษาแบบเดิม ย่อมนำไปสู่ความล้าหลังและสูญเสียความได้เปรียบโดยสมบูรณ์

“เราไม่สามารถแก้ปัญหาของวันพรุ่งนี้ ด้วยกระบวนทัศน์ของเมื่อวานได้อีกต่อไป”

ใน บทที่ 6 เราจะเจาะลึกทะลวงลงไปที่ ยุทธศาสตร์ระดับกองทัพอากาศ (RTAF Level) อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อเปลี่ยน "ความเปราะบาง" ให้เป็น "แผนปฏิบัติการ" เราจะนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การปรับตัวทางยุทธการ และนำเสนอ "Roadmap : การยกระดับหลักสูตรการทัพอากาศในอนาคต" เพื่อสร้าง "ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศ" ที่มีวิสัยทัศน์เฉียบคม สามารถบูรณาการอำนาจกำลังรบทั้งมิติทางกายภาพและมิติข้อมูลข่าวสาร และนำพากองทัพให้ก้าวข้ามผ่านพายุแห่งความซับซ้อนนี้ไปได้อย่างสง่างามและมีชัยชนะ

บทที่ 6

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนากองทัพอากาศ

จากบทที่ 5 ที่ได้วิพากษ์จุดเปราะบาง (Vulnerabilities) ของกองทัพอย่างตรงไปตรงมา บทนี้จะทำหน้าที่เป็น "เข็มทิศยุทธศาสตร์" (Strategic Compass) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์ในการพลิกฟื้นและอุดช่องโหว่เหล่านั้น การพัฒนากองทัพอากาศ (RTAF) ในยุคสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) ไม่สามารถพึ่งพาตรรกะการ จัดหาฮาร์ดแวร์แบบดั้งเดิม (Platform-Centric) ได้อีกต่อไป หน้าต่างแห่งโอกาสในการปรับตัวกำลังแคบลงทุกขณะ กองทัพอากาศต้องมุ่งเน้น การบูรณาการเครือข่าย ปรับโครงสร้างกำลังรบให้ยืดหยุ่น และที่สำคัญที่สุดคือ การปฏิรูปกระบวนการคิดของผู้นำทัพ เพื่อสร้างสถาปัตยกรรมความมั่นคงใหม่ที่พร้อมเผชิญหน้ากับความคลุมเครือ

6.1 การพัฒนาระบบการข่าวทางยุทธศาสตร์: JIPOE ในยุคสงครามพันทาง (Strategic Intelligence: Elevating JIPOE Across All Domains)

วิกฤตการณ์ในสงครามยุคใหม่มักไม่ได้เริ่มต้นด้วยเสียงระเบิด แต่เริ่มจากความเงียบในกระบวนข้อมูลข่าวสาร เพื่อแก้ปัญหา "ความล่าช้าในการตัดสินใจ" (OODA Loop Bottleneck) กองทัพอากาศต้องยกระดับกระบวนการ การเตรียมสนามรบด้านการข่าวระดับยุทธการ (Joint Intelligence Preparation of the Operational Environment - JIPOE) ให้ก้าวข้ามขอบเขตทางกายภาพ (Physical Domain) ไปสู่มิติไซเบอร์และมิติความรู้คิด (Cognitive Domain)

- **บทเรียนจากความล้มเหลว:** ปฏิบัติการ Al-Aqsa Flood ของฮามาสเมื่อ 7 ต.ค. 2023 เป็นตัวอย่างคลาสสิกของความล้มเหลวทางการข่าว อิสราเอลพึ่งพาระบบเซ็นเซอร์อัจฉริยะ (SIGINT/MASINT) มากเกินไป จนละเลยการ

ข่าวกรองจากแหล่งข่าวเปิด (OSINT) และข่าวกรองทางบุคคล (HUMINT) ทำให้ฮามาสสามารถซ่อนพรางเจตนา (Deception) ภายใต้ "เสียงรบกวน" (Noise) ในชีวิตประจำวันได้สำเร็จ (Cohen, 2023)

ภาพที่ 8: การยกระดับระบบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

- **ข้อเสนอแนะต่อ RTAF:** กองทัพอากาศต้องบูรณาการเครื่องมือข่าวกรองแหล่งเปิด (Open-Source Intelligence - OSINT) เข้ากับศูนย์ปฏิบัติการยุทธภาพ (AOC) โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Big Data Analytics ในการทำ Sentiment Analysis ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ไทย-กัมพูชา การตรวจจับกระแสการปลุกกระตือรือร้นบนแพลตฟอร์ม Social Media ควบคู่กับการติดตามความเคลื่อนไหวของเรือประมงตัดแปดผ่านดาวเทียมพาณิชย์ (Commercial Imagery) จะทำหน้าที่เป็น "สัญญาณเตือนภัยล่วงหน้า" (Early Warning Indicators) ที่ทำให้ RTAF สามารถชิงความได้เปรียบในการวางกำลัง (Prepositioning) ก่อนที่วิกฤตจะลุกลามเป็นความรุนแรงทางกายภาพ

6.2 การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโปกรณ์: ความได้เปรียบแบบอสมมาตร และยุทธวิธี ACE (Force Structure: Asymmetric Advantage and Agile Combat Employment)

ภาพที่ 9: การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโปกรณ์

ภายใต้งบประมาณที่จำกัดการปรับโครงสร้างกำลังพลส่วนสนับสนุนให้เล็กลง โดยโอนย้ายไปเพิ่มส่วนกำลังรบให้มากขึ้น จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถกำลังรบในทุกมิติ และที่สำคัญสมการความคุ้มค่า (Cost-Exchange Ratio) ได้เปลี่ยนไปแล้ว กองทัพอากาศไม่สามารถใช้ของแพงไปแลกกับของถูกได้ตลอดเวลา กองทัพอากาศต้องปรับโครงสร้างกำลังรบ (Force Structure) อย่างเร่งด่วนใน 2 มิติหลัก:

การจัดหาแบบอสมมาตรและการพึ่งพาตนเอง

(Asymmetric Procurement & Indigenous Defense Industry):

- **บริบทปัญหา:** การส่งเครื่องบินขับไล่ยุคที่ 4 หรือ 4.5 (ค่าใช้จ่ายหลักแสนบาทต่อชั่วโมงบิน) ขึ้นสกัดกั้นโดรนสอดแนมราคาหลักหมื่นบาท คือความพ่ายแพ้ทางยุทธศาสตร์งบประมาณ นอกจากนี้ การพึ่งพาเทคโนโลยีจาก

ต่างประเทศทั้งหมด ยังสร้างความเปราะบางจากการถูกตัดขาดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Weaponization) ในยามวิกฤต

- **ข้อเสนอแนะ:** RTAF ต้องเร่งบรรจุอากาศยานไร้คนขับ (UCAV) และระบบ Loyal Wingman เพื่อทำหน้าที่ปฏิบัติการร่วมกับเครื่องบินขับไล่แบบมีนักบิน (Manned-Unmanned Teaming - MUM-T) ควบคู่ไปกับการจัดหาระบบต่อต้านอากาศยานไร้คนขับ (C-UAS) ทั้งแบบ Soft Kill (การกวนสัญญาณ) และ Hard Kill (เลเซอร์ หรือปืนกลความเร็วสูง) โดยต้องดำเนินยุทธศาสตร์ภายใต้นโยบาย **"การพึ่งพาตนเองด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ"** เสนอให้ RTAF บูรณาการความร่วมมือกับสถาบันเทคโนโลยีป้องกันประเทศ (สทป./DTI) และภาคเอกชนภายในประเทศ (SMEs) ในการวิจัย พัฒนา และผลิตโดรนยุทธวิธีหรือระบบ C-UAS ขึ้นใช้เอง เพื่อสร้างหลักประกันความยั่งยืนทางยุทธศาสตร์ และลดภาระงบประมาณระยะยาว

การกระจายกำลังรบทางอากาศ (Agile Combat Employment - ACE):

- **บทเรียนความอยู่รอด:** ในช่วงต้นของสงครามยูเครน กองทัพอากาศยูเครนรอดพ้นจากการถูกทำลายบนทางวิ่ง (Runway) ได้สำเร็จ เพราะพวกเขาใช้ยุทธวิธี "กระจายกำลัง" นำเครื่องบินรบไปซ่อนตามสนามบินพลเรือนและถนนหลวง (Highway Strips) ในขณะที่รัสเซียซึ่งรวมศูนย์เครื่องบินทิ้งระเบิดไว้ที่ฐานทัพ Engels กลับถูกโดรนยูเครนทำลายถึงลานจอด
- **ข้อเสนอแนะ:** RTAF ต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์จาก "การตั้งรับปกป้องฐานบินหลัก" (Defending Static Bases) สู่การใช้หลักนิยม **Agile Combat Employment (ACE)** เปลี่ยนเครือข่ายสนามบินพาณิชย์ สนามบินร้าง และทางหลวงในประเทศ ให้กลายเป็น "ฐานบินส่วนหน้า

แบบกระจายตัว" (Hub and Spoke) การฝึกฝนนี้ต้องการการปรับปรุงระบบส่งกำลังบำรุงให้มีความคล่องตัวสูง (Lean Logistics) และการสร้าง "นักบินและช่างเครื่องที่ทำหน้าที่ได้หลากหลาย" (Multi-Capable Airmen - MCA) เพื่อให้ข้าศึกไม่สามารถคำนวณวงรอบการโจมตี (Kill Chain) ได้อย่างแม่นยำ

6.3 การบูรณาการปฏิบัติการหลายมิติ: การก้าวข้ามจากระบบการรบที่ทำงานซ้ำลำดับขั้นเยอะ และเปราะบาง (ขาดจุดเดียวพึ่งทั้งหมด) ไปสู่ระบบการสร้างโครงข่ายการรบอัจฉริยะที่ทุกส่วนเชื่อมโยงถึงกัน มีความยืดหยุ่นสูง ทนทานต่อการถูกโจมตี และสามารถตอบสนองต่อภัยคุกคามได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ และการผนึกกำลังพลเรือน-ทหาร (Multi-Domain Operations & Civil-Military Synergy)

ภาพที่ 10: การปรับโครงสร้างกำลังรบและยุทธโศปกรณ์

การรบในยุคถัดไปไม่ใช่การवलกันระหว่างเครื่องบินรบ แต่เป็นการवलกันระหว่าง "ระบบเครือขาย" (System of Systems) กองทัพอากาศต้องเป็นผู้นำในการผลักดันสถาปัตยกรรม ปฏิบัติการหลายมิติ (Multi-Domain Operations - MDO) ของกองทัพไทย

- **ความท้าทายของเครือข่ายแบบเส้นตรง:** รูปแบบการส่งคำสั่งจากเซ็นเซอร์ (Sensor) ศูนย์บัญชาการ (C2) และไปยังผู้ยิง (Shooter) หรือที่เรียกว่า Kill Chain นั้นมีความเปราะบางสูง หากเกิดการสื่อสารโหนดเดียวถูกทำลายด้วยสงครามไซเบอร์หรือจรวดนำวิถี ห่วงโซ่ทั้งหมดจะพังทลายทันที
- **ข้อเสนอแนะ:** กองทัพอากาศต้องสร้างสถาปัตยกรรมแบบที่เซ็นเซอร์ทุกตัว (เรดาร์ภาคพื้น, ดาวเทียม, เครื่องบิน AWACS, หรือโทรศัพท์มือถือของทหารราบ) สามารถเชื่อมโยงและประมวลผลเป้าหมายส่งตรงไปยังผู้ยิงที่พร้อมที่สุดได้โดยตรง ยิ่งไปกว่านั้น ควรยกระดับสู่ "สถาปัตยกรรมความมั่นคงแบบองค์รวม" (Whole-of-Government Approach) โดยเป็นแกนนำเสนอรัฐบาลในการจัดตั้ง ศูนย์บัญชาการร่วมพลเรือน-ทหาร (Civil-Military Fusion Center) เพื่อแลกเปลี่ยนฐานข้อมูล (Data Sharing) ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ สภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และหน่วยงานความมั่นคงทางไซเบอร์พลเรือน
- **การอุดช่องโหว่ทางกฎหมาย:** การบูรณาการข้ามหน่วยงานนี้ จะต้องนำไปสู่การร่าง "กฎการปะทะสำหรับพื้นที่สีเทา" (Gray Zone ROE) ระดับชาติ ที่มอบอำนาจและปกป้องคุ้มครองผู้บังคับหน่วยและนักบินขับไล่ ในการใช้มาตรการรบกวนทางอิเล็กทรอนิกส์ (Soft Kill) หรือการสกัดกั้นเชิงรุกต่อตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (เช่น กองเรือติดอาวุธ หรือโดรนพลเรือน) โดยสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อลบความลังเลในการตัดสินใจยามวิกฤต

6.4 การปฏิรูปนิเวศการศึกษาทางทหาร (Military Educational Ecosystem Transformation for Joint Operations): การสร้างผู้นำร่วมและเอกภาพการปฏิบัติการพลเรือน-ทหาร ในยุค Hybrid Warfare เพราะ "อาวุธที่ทรงพลังที่สุด ไม่ใช่เครื่องบินรบสมรรถนะสูงหรือกองทัพล้ำสมัย แต่คือ 'ปัญญา' ของกำลังพล"

ภาพที่ 11: การปฏิรูปนิเวศการศึกษาทางทหาร

เทคโนโลยีฮาร์ดแวร์และโครงข่ายที่ล้ำหน้าที่สุดจะไร้ความหมายโดยสิ้นเชิง หากปราศจาก "ซอฟต์แวร์ทางความคิด" (Intellectual Software) ของกำลังพลที่สอดคล้องกันทั้งระบบ การรับมือกับสงครามพันทาง (Hybrid Warfare) ไม่ใช่ภารกิจของผู้บังคับบัญชาเพียงไม่กี่นาย แต่คือ "สมรรถนะรวม" ของคนทั้งกองทัพ

เราจึงต้องเร่งทลายวัฒนธรรมการศึกษาแบบแยกส่วน (Siloed Learning) เพื่อสร้าง "นิเวศการเรียนรู้ที่ไร้รอยต่อ" ที่เชื่อมโยงมิติยุทธวิธี ยุทธการ และยุทธศาสตร์เข้าด้วยกัน พร้อมหลอมรวมภารกิจการรบเข้ากับการปฏิบัติการพลเรือน-ทหาร (Civil-Military Synergy) ให้เป็นเนื้อเดียว เพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือฝ่ายตรงข้ามในทุกมิติความขัดแย้ง

Strategic Roadmap: การขับเคลื่อนนิเวศ PME สู่การปฏิบัติจริง เพื่อให้ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์นี้สัมฤทธิ์ผลในทางปฏิบัติ ขอเสนอให้กองทัพอากาศต้องดำเนินการผ่านกรอบเวลา 3 ระยะ ดังนี้:

ระยะสั้น (Quick Wins - ภายใน 1 ปี): จุดกระแสการเปลี่ยนแปลงด้วย "การจำลองยุทธ์"

- **Hybrid Wargaming:** ปฏิรูปการฝึกในหลักสูตร PME ทุกระดับ (ตั้งแต่นายทหารชั้นผู้บังคับหมวดถึงระดับยุทธศาสตร์) ให้เผชิญกับ "หมอกแห่งสงคราม" (Fog of War) ที่สมจริง
- **The OCA Challenge:** นำกรณีศึกษาพื้นที่ทับซ้อน (OCA) มาเป็นโจทย์หลัก บีบให้ผู้เรียนต้องแก้ปัญหาที่ทับซ้อน ทั้งการใช้กำลังทางอากาศ (Air Power), นิติสงคราม (Lawfare), และการต่อสู้ในพื้นที่ข่าวสาร (Narrative Control) เพื่อฝึกการบริหารจัดการความมั่นคงควบคู่ไปกับ "อารมณ์ของสังคม"

ระยะกลาง (Medium Term - 1-3 ปี): การบูรณาการมิติใหม่และเครือข่ายความมั่นคง

- **Cognitive & Space Dominance:** บรรลุวิชา "สงครามความรู้คิด" (Cognitive Warfare) และความมั่นคงทางอวกาศ เป็นวิชาบังคับ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและการตอบโต้การโจมตีทางจิตวิทยา รวมถึงความเข้าใจในผลกระทบระดับวิกฤตเมื่อระบบ GPS/SATCOM ถูกรบกวน
- **Inter-agency Integration:** ทลายกำแพงเหล่าทัพและหน่วยงานรัฐ ด้วยการดึงผู้เชี่ยวชาญจาก สมช., กระทรวงดิจิทัลฯ และกระทรวงการต่างประเทศ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศการศึกษา ทั้งในฐานะผู้ถ่ายทอดและผู้ร่วมเรียนรู้ เพื่อสร้าง "เครือข่ายก่อนวิกฤต" (Pre-crisis Network) ที่รู้ใจและประสานงานกันได้ทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์จริง

ระยะยาว (Long Term - 3 ปีขึ้นไป): สถาปนาเอกภาพการรบหลายมิติ

- **Common MDO Core Curriculum:** ผลักดันให้เกิด "หลักสูตรแกนกลางด้านการรบหลายมิติ" ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้ง 3 เหล่าทัพ เพื่อให้เกิดภาษาและแนวความคิดในการรบ (Doctrine) ที่เป็นหนึ่งเดียว
- **Learning Organization:** สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ กำลังพลสามารถต่อยอดนวัตกรรมเทคโนโลยีป้องกันประเทศ ร่วมกับสถาบันการศึกษาพลเรือน สร้างระบบนิเวศที่กองทัพไทยกลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) เปลี่ยนกองทัพอากาศให้เป็น "องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ปรับตัวได้" (Adaptive Learning Organization) ซึ่งเป็นการก้าวล้ำหน้าความขัดแย้งเสมอ และพร้อมปกป้องผลประโยชน์ของชาติได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ทั้ง 4 ประการที่นำเสนอในบทนี้ ตั้งแต่การยกระดับงานข่าวกรอง (JIPOE) การปรับโครงสร้างกำลังรบสู่ความได้เปรียบแบบอสมมาตร การบูรณาการเครือข่ายการรบ ไปจนถึงการปฏิรูปการศึกษาทางทหารเพื่อสร้างนักยุทธศาสตร์ที่เปรียบเสมือน **"พิมพ์เขียว" (Strategic Blueprint)** ในการสร้างกองทัพอากาศที่พร้อมรับมือกับความคลุมเครือในยุคสงครามพันทาง

ทว่า พิมพ์เขียวที่สมบูรณ์แบบที่สุด ย่อมไร้ความหมายหากปราศจาก **"ผู้นำ"** ที่มีวิสัยทัศน์และความกล้าหาญในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจริง (Implementer)

ใน **บทที่ 7** ซึ่งเป็นบทสรุปของเอกสารศึกษาฉบับนี้ เราจะทำการขมวดปมยุทธศาสตร์ทั้งหมด เพื่อชี้ให้เห็นถึงดุลยภาพความเชื่อมโยงระหว่างความอยู่รอดของชาติกับบทบาทที่ขาดไม่ได้ของกำลังทางอากาศ พร้อมทั้งนำเสนอ **"วิสัยทัศน์การนำทัพ" (Strategic Leadership)** ที่จะเป็นกุญแจดอกสุดท้ายในการเปลี่ยนผ่านกองทัพอากาศไทย สู่การเป็นองค์กรด้านความมั่นคงที่ก้าวหน้าหน้าภัยคุกคาม และอ้างไว้ซึ่งอธิปไตยของชาติอย่างยั่งยืน

บทที่ 7

บทสรุปและก้าวต่อไป

ตลอดการวิเคราะห์ตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 6 เอกสารศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ฉบับนี้ได้ทำการกะเทาะเปลือกและฉายภาพให้เห็นถึงภูมิทัศน์ด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนผ่านไปยังสันเขิง โลกได้ก้าวพ้นยุคสงครามตามแบบ (Conventional Warfare) เข้าสู่ "ยุคสงครามพันทาง" (Hybrid Warfare) อย่างเต็มรูปแบบ ภัยคุกคามในปัจจุบันมิได้จำกัดอยู่เพียงการนำกำลังทหารข้ามพรมแดน หากแต่แทรกซึมอยู่ในรูปแบบของการบีบบังคับทางเศรษฐกิจ การใช้ยุทธวิธีพื้นที่สีเทา (Gray Zone Tactics) การคุกคามด้วยโดรนราคาถูก การรบกวนสัญญาณในมิติไซเบอร์-อวกาศ และการใช้นิติสงคราม (Lawfare) ผสมผสานกับการปฏิบัติการข้อมูลข่าวสารเพื่อบ่อนทำลายความชอบธรรม

เมื่อเผชิญกับพายุความขัดแย้งที่ก่อตัวขึ้นรอบทิศทาง-ตั้งแต่การแข่งขันของมหาอำนาจ สู่จุดวาบไฟในพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเล (OCA) ระหว่างไทย-กัมพูชา ความอยู่รอดของชาติจึงไม่สามารถพึ่งพากระบวนการป้องกันประเทศแบบเดิมได้อีกต่อไป บทท้ายนี้จะทำหน้าที่สังเคราะห์ความเชื่อมโยงระดับชาติ และนำเสนอวิสัยทัศน์แห่งการนำทัพเพื่อเป็นแสงสว่างนำทางกองทัพให้ก้าวข้ามความคลุมเครือนี้ไปได้

7.1 ดุลยภาพความมั่นคงแห่งชาติ และบทบาทของกองทัพไทยและกองทัพอากาศ

การรักษาดุลยภาพความมั่นคงแห่งชาติในศตวรรษที่ 21 เรียกร้องการบูรณาการเครื่องมือพลังอำนาจแห่งชาติ (DIME) อย่างไร้รอยต่อ ซึ่งในมิติทางการทหาร (Military) กองทัพต้องปรับบทบาทจากการเป็นเพียง "ผู้ใช้อำลักรบ" สู่การเป็น "เครื่องมือทางยุทธศาสตร์" ที่สนับสนุนการทูตและปกป้องผลประโยชน์ของชาติในทุกมิติ

บทบาทของกองทัพไทย (Royal Thai Armed Forces - RTARF):

สถาปัตยกรรมการรวมแบบไร้รอยต่อ

กองทัพไทยในภาพรวมต้องก้าวข้ามวัฒนธรรมการทำงานแบบแยกส่วน (Siloed Culture) ข้อสรุปที่ชัดเจนที่สุดจากวิกฤตการณ์ทั่วโลกคือ "การปฏิบัติการร่วม (Joint Operations) ไม่ใช่ทางเลือก แต่คือเงื่อนไขของความอยู่รอด" กองทัพไทยต้องเร่งบูรณาการระบบการควบคุม บังคับบัญชา และข่าวกรอง (C5ISR) ของทุกเหล่าทัพให้เป็นโครงข่ายเดียวกัน เพื่อสร้าง "ภาพสถานการณ์ร่วม" (Common Operational Picture - COP) ที่เป็นเอกภาพ การแก้ปัญหา "คลังแสงลูกผสม" (Hybrid Arsenal) ด้วยการสร้างระบบ Data Link กลาง จะช่วยลดความล่าช้าในวงรอบการตัดสินใจ (OODA Loop) ทำให้กองทัพไทยสามารถตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ในพื้นที่สีเทาได้อย่างฉับไว มีความเป็นเอกภาพ และไม่ตกเป็นเหยื่อของการยั่วยุ

2. บทบาทของกองทัพอากาศ (Royal Thai Air Force - RTAF):

โล่และหอกทางยุทธศาสตร์ในมิติ Air-Space-Cyber

เมื่อพิจารณาจากธรรมชาติของภัยคุกคาม "กำลังทางอากาศและอวกาศ" คือด้านหน้าที่มีความรวดเร็วที่สุด (Speed) มีระยะปฏิบัติการที่ครอบคลุม (Reach) และมีมุมมองเชิงลึก (Perspective) กองทัพอากาศจึงรับบทบาทเป็น "โล่และหอกทางยุทธศาสตร์" ที่สำคัญที่สุดของชาติ

บทบาทของ RTAF ต้องเปลี่ยนผ่านจากการมุ่งเน้นแพลตฟอร์ม (Platform-Centric) ไปสู่การยึดโยงกับเครือข่าย (Network-Centric) การอยู่รอด และชัยชนะของกองทัพอากาศขึ้นอยู่กับขีดความสามารถในการสร้างสมดุลแบบอสมมาตร (Asymmetric Advantage) ทั้งการใช้ระบบไร้คนขับ (UCAV/C-UAS) เพื่อลดภาระเครื่องบินขับไล่, การกระจายกำลังรบ (Agile Combat Employment - ACE) เพื่อความอยู่รอดของฐานบิน, และการเชื่อมโยงระบบ

ที่หลอมรวมอำนาจการรบในมิติทางอากาศ อวกาศ และไซเบอร์ เข้าด้วยกันอย่าง
เบ็ดเสร็จ

7.2 วิสัยทัศน์การนำทัพในยุค Hybrid Warfare

ยุทธโศปกรณ์ที่ล้ำสมัยและโครงข่ายเครือข่ายที่สมบูรณ์แบบ จะกลายเป็นเพียงเศษ
เหล็กที่ไร้ค่า หากปราศจาก "ซอฟต์แวร์ทางความคิด" (Intellectual Software) ของ
ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์การนำทัพในยุคสงครามพันทาง เรียกร้องการปฏิบัติทางความคิด
ในสองระดับ ดังนี้:

1. วิสัยทัศน์ผู้นำระดับกองทัพไทย (RTARF Strategic Leadership): การ บริหารความคลุมเครือ

ผู้นำระดับสูงของกองทัพไทยต้องมีขีดความสามารถในการ "บริหารความ
คลุมเครือ" (Managing Ambiguity) ผู้นำต้องเข้าใจว่าในสงครามพันทาง ชัยชนะ
อาจไม่ได้หมายถึงการทำลายล้างข้าศึกอย่างราบคาบ แต่คือการรักษาสถานะทาง
ยุทธศาสตร์และการยับยั้งการคุกคามโดยไม่ใช้กำลังทหารเกินความจำเป็น
(Deterrence) ผู้นำต้องมีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการทลายกำแพงระหว่าง
เหล่าทัพ ผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างกำลังรบ และสามารถผสมผสานการปฏิบัติการ
ทางทหารเข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารมวลชน (Strategic Communication)
เพื่อธำรงไว้ซึ่ง "ความชอบธรรม" (Legitimacy) ในสายตาประชาชนและประชาคม
โลก

2. วิสัยทัศน์การสร้าง "ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศในอนาคต" (Developing Future RTAF Commanders)

สำหรับกองทัพอากาศ หัวใจของการนำทัพคือการสถาปนาวัฒนธรรม
องค์กรที่เปิดรับนวัตกรรม และการปฏิรูปการศึกษาทางทหาร (PME Reform)

อย่างถอนรากถอนโคน เพื่อตอบสนองต่อ "Roadmap : การยกระดับหลักสูตรการทัพอากาศในอนาคต" "ผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศในอนาคต" จะต้องไม่ใช่เพียงนักบินขับไล่ที่เชี่ยวชาญยุทธวิธีทางอากาศ (Tactician) แต่ต้องเป็น "นักยุทธศาสตร์แบบองค์รวม" (Holistic Strategist) ที่มีคุณลักษณะดังนี้:

- **Multi-Domain Mastery:** เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงผลกระทบและข้อจำกัดของการรบในมิติไซเบอร์และอวกาศ ที่มีต่อปฏิบัติการรบทางอากาศ
- **Cognitive Agility:** มีความยืดหยุ่นทางความคิด สามารถตัดสินใจได้แม่นยำภายใต้สภาวะความกดดันและข้อมูลข่าวสารที่ถูกบิดเบือน (Fog of War)
- **Civil-Military Synergy:** เข้าใจบริบททางการเมืองระหว่างประเทศ กฎหมายความขัดแย้งทางอาวุธ (Law of Armed Conflict) และนิติสงคราม (Lawfare) เพื่อให้คำแนะนำเชิงยุทธศาสตร์ที่เฉียบคมและปฏิบัติได้จริงแก่รัฐบาล

7.3 บทส่งท้าย

พายุแห่งการเปลี่ยนแปลงไม่เคยรอคอยความพร้อมของใคร สงครามพันทางได้อุบัติขึ้นแล้ว และกำลังทดสอบความแข็งแกร่งของสถาบันถาวรความมั่นคงไทยในทุกวินาที กองทัพไทยและกองทัพอากาศมีอาจหยุดนิ่งอยู่กับความสำเร็จในอดีตได้อีกต่อไป

การปรับโครงสร้างกำลังรบ การบูรณาการเครือข่าย C5ISR และการบ่มเพาะวิสัยทัศน์ผู้นำที่ตามแนวทางที่เสนอในเอกสารฉบับนี้ คือจิ๊กซอว์ชิ้นสำคัญที่จะพลิกโฉมองค์กร เพราะทำดีที่สุดแล้ว กองทัพที่แข็งแกร่งที่สุด มิใช่กองทัพที่มีอาวุธร้ายแรงที่สุด

หากแต่เป็น "กองทัพที่เรียนรู้และปรับตัวได้รวดเร็วที่สุด" เพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และผลประโยชน์ของชาติไทย ให้มั่นคงยั่งยืนสืบไป

" ในยุค Hybrid Warfare... ผู้ที่เรียนรู้ได้เร็วกว่าและปรับตัวได้ก่อน คือผู้ที่จะ
กุมชัยชนะในสมรภูมิ "

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

จุลชีพ ชินวรรณ. (2558). *ภูมิทัศน์ใหม่ของความมั่นคงโลกและไทย*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปณิธาน วัฒนายากร. (2562). *การต่างประเทศไทยในยุคเปลี่ยนผ่าน: ความท้าทายและยุทธศาสตร์*. สถาบันความมั่นคงศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สีลดา หวานชิต. (2564). *นิติสงคราม: เครื่องมือใหม่ในความขัดแย้งระหว่างประเทศ* [เอกสารวิจัยส่วนบุคคล]. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2566). *ยุทธศาสตร์ความมั่นคงไทยในทศวรรษหน้า: โจทย์ยากที่ไร้คำตอบ*. มติชนสุดสัปดาห์.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2567). *สงครามอิสราเอล-ฮามาส: นัยทางยุทธศาสตร์และการเมืองโลก*. มติชนสุดสัปดาห์.

อักษรศรี พานิชสาส์น. (2564). *The Change: จีนเปลี่ยนโลก*. สำนักพิมพ์ openbooks.

ภาษาต่างประเทศ

Allison, G. T. (2017). *Destined for war: Can America and China escape Thucydides's Trap?*. Houghton Mifflin Harcourt.

Biddle, S. (2004). *Military power: Explaining victory and defeat in modern battle*. Princeton University Press.

Brands, H., & Gaddis, J. L. (2021). The new cold war: America, China, and the echoes of history. *Foreign Affairs*, 100(6), 10-20.

- Brown, C. Q. (2021). *Accelerate change or lose*. United States Air Force.
- Cohen, R. S., et al. (2023). *The intelligence failure in Israel: Preliminary lessons*. RAND Corporation.
- Deptula, D. A. (2001). *Effects-based operations: Change in the nature of warfare*. Aerospace Education Foundation.
- Freedman, L. (2022). *Command: The politics of military operations from Korea to Ukraine*. Oxford University Press.
- Gady, F.-S., & Kofman, M. (2023). Ukraine's strategy of attrition. *Survival*, 65(2), 7-32.
- Galeotti, M. (2015). Hybrid, ambiguous, and non-linear? How new is Russia's 'new way of war'?. *Small Wars & Insurgencies*, 27(2), 282-301.
- Galeotti, M. (2019). *Russian political war: Moving beyond the hybrid*. Routledge.
- Green, M. J. (2022). *Line of advantage: Japan's grand strategy in the era of Abe Shinzo*. Columbia University Press.
- Greenberg, A. (2022, March 31). *Russia's cyberattack on Ukraine worked—and could happen again*. Wired.
- Grossman, D. (2020). What China wants in South Asia. *Foreign Affairs*.
- Harrison, T., Johnson, K., Roberts, T. G., & Way, T. (2020). *Space threat assessment 2020*. Center for Strategic and International Studies (CSIS).

Hoffman, F. G. (2007). *Conflict in the 21st century: The rise of hybrid wars*. Potomac Institute for Policy Studies.

Kaplan, R. D. (2014). *Asia's cauldron: The South China Sea and the end of a stable Pacific*. Random House.

Knights, M. (2020). The Houthi war machine: From guerrilla war to state capture. *CTC Sentinel*, 11(8), 15-23.

Lambeth, B. S. (2000). *The transformation of American air power*. Cornell University Press.

Lee, Y., & Lague, D. (2021, December 10). *Taiwan reports largest ever incursion by Chinese air force*. Reuters.

Miller, C. (2022). *Chip war: The fight for the world's most critical technology*. Scribner.

Poling, G. B. (2019). *The South China Sea in focus: Clarifying the limits of maritime dispute*. Center for Strategic and International Studies (CSIS).

Pongsudhirak, T. (2023). Thailand's foreign policy dilemma: Navigating the US-China rivalry and regional disputes. *Asian Survey*, 63(1), 112-125.

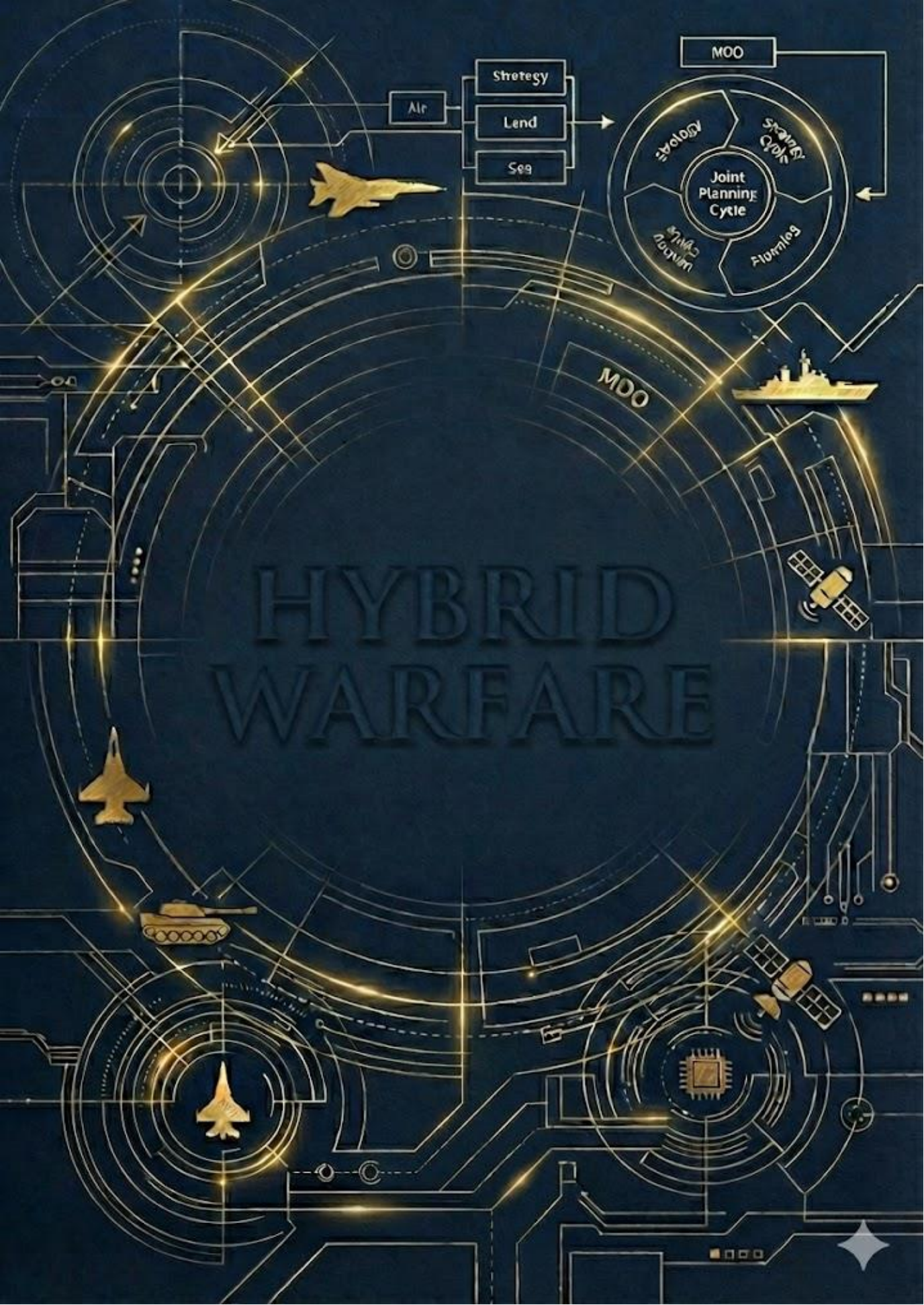
Rajah, R., & Leng, A. (2022). *The geoeconomics of the Indo-Pacific*. Lowy Institute.

Rogers, J. (2019). *The drone threat: Asymmetric warfare and the challenge to global security*. Global Security Review.

Watling, J., & Reynolds, N. (2022). *Operation Z: The death throes of an imperial delusion*. Royal United Services Institute (RUSI).

ประวัติย่อผู้เขียน

ยศ ชื่อ	นาวาอากาศเอก ประเสริฐ ศรีอ่อนดี
วัน เดือน ปี เกิด	1 มกราคม 2519
สถานที่เกิด	52 หมู่ที่ 2 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ที่อยู่ปัจจุบัน	52 หมู่ที่ 2 ตำบลดอนเจดีย์ อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี
ประวัติการศึกษา	- มัธยมศึกษา โรงเรียนวังหัวราษฎร์สามัคคี จังหวัดสุพรรณบุรี - มัธยมศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กรุงเทพฯ - โรงเรียนเตรียมทหาร (รุ่นที่ 35) - ปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า โรงเรียนนายเรืออากาศ (รุ่นที่ 42)
ประวัติการศึกษา	- โรงเรียนนายทหารผู้บังคับฝูง รุ่นที่ 108
ทางทหาร	- โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ 56 - วิทยาลัยการทัพอากาศ รุ่นที่ 55
ประวัติการทำงาน	- หัวหน้าแผนยุทธการ กองบังคับการ กองบิน 56 - รองหัวหน้ากองสอบสวนอากาศยานอุบัติเหตุ กองสอบสวนอากาศยานอุบัติเหตุ กองนิรภัยการบิน สำนักงานนิรภัยทหารอากาศ - หัวหน้ากองป้องกันอากาศยานอุบัติเหตุ กองนิรภัยการบิน สำนักงานนิรภัยทหารอากาศ - หัวหน้ากองยุทธศาสตร์ ศูนย์การสงครามทางอากาศ - รองผู้อำนวยการกองวิเคราะห์และประเมินผล วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการกองการศึกษา วิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

HYBRID WARFARE

Strategy

Land

Sea

MOO

Strategy

Planning

Action

Assessment

Joint
Planning
Cycle

MOO

□ □ □ □

